



"IK KON 'M WEL SCHIETEN!"

Onderzoek naar de interventie "Harde Kern Aanpak" binnen de
jeugdreclassering

Sanne Nijveldt
Maike van der Bult



**“Ook door de volwassenheid heen stroomt de rivier
van mijn jeugd.”**
(Frans Depeuter, 1937)

“Ik kon ‘m wel schieten!”

(letterlijke weergave van een jongere over zijn gedachte ten aanzien van zijn jeugdreclasseerder aan het begin van het HKA traject)

Namen	: Sanne Nijveldt – S1010746 : Maike van der Bult – S1010730
Opleiding School	: Social Work – Maatschappelijk Werk en Dienstverlening : Christelijke Hogeschool Windesheim te Zwolle
Naam instelling	: Bureau Jeugdzorg Overijssel
Contactpersoon	: Ron van Elven (rvelven@bjzo.nl)
Afdeling	: Jeugdreclassering
Naam begeleider	: Miranda Engelshoven
Naam beoordelaar	: John ter Horst

VOORWOORD

Voor u ligt het resultaat van maanden lang hard werken. Wij zijn erg blij met het eindresultaat dat nu voor u op tafel ligt. Het geeft ons een voldaan gevoel nu wij beseffen dat dit het eindstuk is van onze opleiding Maatschappelijk Werk en Dienstverlening binnen Christelijke Hogeschool Windesheim te Zwolle.

De afgelopen drieënhalf jaar zijn voor ons voorbij gevlogen. Wij kunnen ons nog zo onze eerste dag herinneren. Wij kijken terug op mooie en leerzame jaren waarin wij veel ervaringen op hebben gedaan en nieuwe mensen hebben leren kennen. Het belangrijkste is dat wij ook veel plezier hebben beleefd aan deze opleiding. Nu is het dan bijna zover dat wij, als maatschappelijk werker, het werkveld mogen gaan betreden.

Zonder de bijdrage van een aantal mensen waren wij niet in staat geweest deze opdracht tot een goed einde te brengen. Deze mensen willen wij dan ook bedanken.

In de eerste plaats willen wij Ron van Elven bedanken, onze afstudeerbegeleider van de jeugdreclassering. Wij vonden het erg prettig dat jij ons hebt begeleid en we hebben veel van jou geleerd. Daarnaast maakte jij tijd voor ons vrij en heb jij veel voor ons betekend in het regelen van praktische zaken. Jouw feedback, tips en steun waren voor ons erg waardevol.

Ten tweede willen wij Miranda Engelshoven bedanken, onze afstudeerbegeleider vanuit de opleiding. Onze bijeenkomsten en jouw feedback en begeleiding hebben ons erg geholpen om tot dit eindresultaat te komen.

Ten derde willen wij alle jeugdreclasseringswerkers, van Bureau Jeugdzorg Overijssel afdeling Jeugdreclassering, erg bedanken voor hun medewerking en inzet.

Tot slot willen wij de mensen in onze naaste omgeving bedanken die ons met raad en daad hebben bijgestaan. Zonder de hulp van jullie allen was het ons nooit gelukt om tot dit eindresultaat te komen.

Zwolle, januari 2011

Sanne Nijveldt
Maike van der Bult



SAMENVATTING

In het afgelopen half jaar heeft er een onderzoek plaatsgevonden, ten behoeve van Bureau Jeugdzorg Overijssel, afdeling jeugdreclassering. Naar aanleiding van een signaal vanuit de praktijkleiding is dit onderzoek uitgevoerd door twee studenten die studeren aan Christelijke Hogeschool Windesheim te Zwolle. Er is voor dit onderzoek gekozen om erachter te komen wat de overeenkomsten en verschillen zijn gezien de leefomstandigheden van de jongeren na het volgen van een HKA interventie of reguliere jeugdreclasseringscontact. Bureau Jeugdzorg Overijssel wil weten of er op een efficiënte manier wordt geïnvesteerd tijdens deze twee vormen van begeleiding. Daarnaast was het onderwerp voor de onderzoekers vrijwel onbekend, dit zorgde voor extra uitdaging.

Er is onderzoek gedaan naar 'De Harde Kern Aanpak.' Ook wel HKA genoemd. De HKA is een aparte interventie binnen de jeugdreclassering. Het strenge controlerende karakter van de HKA, met een stevige juridische stok achter de deur, wordt alleen geïndiceerd bij jongeren die een groot recidive- en schaderisico hebben en wordt opgelegd door de rechter voor de duur van een half jaar. Tijdens deze interventie wordt er gewerkt met weekroosters en hebben de jeugdreclasseerders wekelijkse contacten met de jongeren. Dit in tegenstelling met het reguliere jeugdreclasseringscontact.

Daarnaast is er onderzoek gedaan naar de zogeheten peergroup. Dit zijn jongeren die qua problematische gedragskenmerken en/of recidive zouden passen binnen de interventie HKA. Echter, deze interventie niet is opgelegd vanwege het gebrek aan motivatie bij de jongere en/of ouders en het feit dat de delicten (net) niet een lange detentie zouden rechtvaardigen. De peergroup jongeren volgen het reguliere jeugdreclasseringscontact.

Dit onderzoek is gericht op het verschil in leefomstandigheden tussen beide groepen jongeren. Onder de leefomstandigheden van de jongeren wordt het volgende verstaan:

- Huisvesting en wonen
- Opleiding, werk en leren
- Inkomen en omgaan met geld
- Relaties met partner, gezin en familie
- Vrienden, kennissen en vrijetijdsbesteding
- Druggebruik
- Alcoholgebruik
- Geestelijke gezondheid
- Denkpatroon, gedrag en vaardigheden
- Houding

Het onderzoek is gedaan door middel van enquêtes, interviews, dossieronderzoek en literatuuronderzoek. Met dit onderzoek wordt antwoord gegeven op de centrale onderzoeksvraag: “Wat is het verschil in leefomstandigheden van jongeren die begeleid zijn volgens de HKA interventie en de peergroup die begeleid is volgens het reguliere jeugdreclasseringscontact?”

Uit dit onderzoek is naar voren gekomen dat er wel degelijk verschil is in leefomstandigheden tussen de HKA jongeren en de peergroup. De HKA interventie lijkt effectief te zijn op korte termijn terwijl deze jongeren op lange termijn echter meer problemen ervaren. De peergroup jongeren ervaren op korte termijn meer problemen dan de HKA jongeren gezien de leefomstandigheden. Op lange termijn is geconstateerd dat de peergroup jongeren juist weer minder problemen ervaren.

Tijdens dit onderzoek is naar voren gekomen dat de HKA jongeren (in de huidige situatie) in acht leefomstandigheden problemen ervaren. Het gaat om de leefomstandigheden: opleiding, werk en leren / inkomen en omgaan met geld / relaties met partner, gezin en familie / vrienden, kennissen en vrijetijdsbesteding / druggebruik / alcoholgebruik / geestelijke gezondheid en houding. Dit in tegenstelling met de peergroup. Zij ervaren (in de huidige situatie) echter maar in één leefomstandigheid een probleem, namelijk huisvesting en wonen.

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord
Samenvatting

1.	Inleiding	10
1.1.	Aanleiding van het onderzoek	13
1.2.	Beschrijving en analyse van het probleem	13
1.3.	Centrale onderzoeksvraag	13
1.4.	Deelvragen	14
1.5.	Doelstelling	14
1.6.	Vooruitblik op de opbouw van het onderzoeksverslag	15
2.	Theoretisch kader	18
2.1.	Bureau Jeugdzorg Overijssel (BjzO)	20
2.2.	Individuele Traject Begeleiding (ITB)	22
2.3.	Kandidaten HKA	24
2.4.	Leefomstandigheden	24
2.5.	Peergroup	26
2.6.	Recidive	26
2.7.	Maatschappelijke achtergronden	27
2.8.	Juridisch kader	28
2.9.	Conclusies uit eerder onderzoek	29
3.	Methode van onderzoek	32
3.1.	Populatie en steekproef	34
3.2.	Dataverzamelingsmethode	34
3.3.	Uitvoering van dataverzameling	36
3.4.	Betrouwbaarheid en validiteit	37
3.5.	Verwerking onderzoeksgegevens	38
4.	Resultaten	42
4.1.	Resultaten van literatuuronderzoek	44
4.2.	Resultaten van praktijkonderzoek	45
5.	Constateringen en discussie	58
5.1.	Constateringen	60
5.2.	Beantwoording van de deelvragen	62
5.3.	Beantwoording centrale onderzoeksvraag	63
5.4.	Discussie	64
5.5.	Aanbevelingen	65
	Bronvermelding	70
	Bijlagen	72
	Voorbeeld interview: vragen ITB- harde kern (HKA)	72
	Voorbeeld enquête: onderzoek naar ITB Harde Kern	73





hoofdstuk

1

INLEIDING

‘Het begon allemaal zo’n drie jaar geleden. Ik was 14 jaar en mijn ouders besloten te scheiden. Vanaf dat moment ben ik anders naar dingen gaan kijken. Het kon me allemaal niet meer zo veel schelen. Het was niet meer leuk om thuis te zijn. Ik hing in die tijd veel rond op straat, maakte uit verveling ruzie en ik vernielde dingen. Ik ontmoette nieuwe vrienden die in een soortgelijke situatie zaten. We werden een groep die steeds opzoek ging naar avontuur. Tot de dag dat het fout ging...

Op een dag besloten wij oude mensen op straat te beroven omdat wij niet veel geld hadden. Daarnaast had er een aantal, waaronder ik, schulden. Eigenlijk leek het mij geen goed idee maar ik wilde mij niet laten kennen tegenover mijn vrienden. De eerste paar berovingen gingen goed, we hadden best veel geld bij elkaar gestolen. Opeens hoorden wij dat er aangifte tegen ons was gedaan waardoor wij een verklaring bij de politie af moesten leggen. Ik wilde het eerst ontkennen, maar de bewijzen waren dusdanig overtuigend, dat ontkennen geen zin meer had. Daar zat ik, in voorarrest. Wat voelde ik mij klote dat ik opgesloten zat in zo’n klein hokje, ik kon geen kant op.

Een paar dagen later werd ik voorgeleid aan de rechter-commissaris. Er zat nog een man bij, hij was van de jeugdreclassering. Hij adviseerde een “harde kern aanpak” voor de duur van zes maanden. Ik wist niet wat het was. Vlak daarna ging ik in gesprek met de jeugdreclasseerder en mijn ouders. Er werd uitgelegd wat deze aanpak inhield. Het leek me wel pittig, maar heb besloten het wel te doen. Deze keuze was eigenlijk al snel gemaakt. Ik kon namelijk kiezen uit deze “harde kern” aanpak, of de officiële strafrechtelijk afdoening. Dit zou betekenen dat ik nog langer vast zou moeten zitten.

Inmiddels is mijn HKA bijna afgerond. Alle controles en weekschema’s ben ik nu ook wel zat. Het voelde als een soort huisarrest, met name aan het begin. Mijn moeder hield mij goed in de gaten en iedere week had ik een afspraak met mijn jeugdreclasseerder. Ik mocht in het begin nergens alleen naar toe, dit was wel even wat anders dan voorheen. Doordat ik mij aan de afspraken heb gehouden, verdiende ik steeds meer vrijheid terug. Ik zal deze fout niet snel weer maken.’

1.1. Aanleiding van het onderzoek

De HKA is een aparte interventie binnen de jeugdreclassering. In het jaar 2000 besloot het Ministerie van Justitie om de harde kern aanpak landelijk in te voeren. De aanpak is ontwikkeld in projecten op verschillende plaatsen in het land. Het strenge controlerende karakter van de HKA, met een stevige juridische stok achter de deur, wordt alleen geïndiceerd bij jongeren die een groot recidive- en schaderisico hebben. Kenmerkend aan de HKA is een zakelijke, structurerende en directieve aanpak met verplichte weekprogramma's en strakke controles (Krechtig, 2007).

Dit onderzoek is geschreven in het kader van het afstuderen aan de 'School of Social Work' op Christelijke Hogeschool Windesheim te Zwolle. Het doel van dit onderzoek is dat wij, als beginnend maatschappelijk werkers, laten zien dat wij in staat zijn theorie en praktijk te integreren.

In dit onderzoek geven wij met behulp van vooraf opgestelde deelvragen, antwoord op de centrale onderzoeksvraag. Om deze vraag te kunnen beantwoorden hebben wij gebruik gemaakt van een viertal onderzoeksmethoden: het afnemen van enquêtes, interviews, dossieronderzoek en literatuuronderzoek.

1.2. Beschrijving en analyse van het probleem

Naar aanleiding van een signaal van de praktijkleiding binnen Bureau Jeugdzorg, afdeling jeugdreclassering, is naar voren gekomen dat er weinig bekend is over lange termijn ontwikkelingen op het gebied van de leefomstandigheden van de jongeren. Het ontbreekt de betreffende organisatie aan kennis over hoe het de jongeren vergaat op het gebied van de leefomstandigheden na het inzetten van de HKA. Dit is de reden voor ons onderzoek. Om een realistische meting te kunnen maken, doen wij ook onderzoek naar de zogeheten peergroup. Dit is een vergelijkbare groep jongeren, die begeleid wordt binnen het reguliere jeugdreclasseringscontact maar die qua problematische gedragskenmerken en/of kans op recidive wel zou passen binnen de interventie HKA. Echter, deze interventie is niet opgelegd omdat zij niet aan de toelatingscriteria voldoen van de HKA of vanwege het gebrek aan motivatie bij de jongere en/of ouders. Daarnaast zijn de gepleegde delicten (net) niet een lange detentie rechtvaardig.

Bureau Jeugdzorg Overijssel wil weten of de interventie voldoende teweeg brengt gezien de leefomstandigheden van de jongeren. Ze hebben een vraag over het feit of er op een goede manier wordt geïnvesteerd tijdens de HKA.

1.3. Centrale onderzoeksvraag

De onderzoeksvraag van dit onderzoek luidt als volgt:

“Wat is het verschil in leefomstandigheden van jongeren die begeleid zijn volgens de HKA interventie en de peergroup die begeleid is volgens het reguliere jeugdreclasseringscontact?”

1.4. Deelvragen

- *Hoe heeft de HKA zich ontwikkeld?*
- *Wat houdt deze interventie in?*
- *Wanneer komen jongeren voor de HKA in aanmerking?*
- *Hoe worden de gele en rode kaart volgens de interventie ingezet?*
- *Wat zijn de leefomstandigheden van de deelnemers en hoe worden deze bevorderd tijdens de HKA?*
- *Hoe gaat het momenteel met de jongeren die deel hebben genomen aan de HKA interventie gezien de leefomstandigheden?*
- *Hoe gaat het momenteel met de jongeren die deel hebben genomen aan het reguliere jeugdreclasseringscontact gezien de leefomstandigheden?*
- *Hoe hebben de deelnemers van de HKA deze interventie ervaren?*
- *Hoe hebben de deelnemers van het reguliere jeugdreclasseringscontact deze interventie ervaren?*
- *Hoe was de samenwerking tussen Bureau Jeugdzorg en andere ketenpartners zoals school, Raad voor de Kinderbescherming, ouders / opvoeders?*

1.5. Doelstelling

Het doel van dit onderzoek is inzicht te krijgen in de categorie jongeren kijkend naar 'het verschil in leefomstandigheden'. Hier zullen wij ons voornamelijk op richten tijdens het onderzoek.

De jongeren waar wij in ons onderzoek op richten zijn zowel een groep jongeren die begeleid is door de jeugdreclassering vanuit de interventie HKA, als jongeren die begeleid zijn vanuit het reguliere jeugdreclasseringscontact (peergroup). Wat wij willen bereiken met dit onderzoek, is dat wij met constatering komen of er verschil is in leefomstandigheden betreffende deze twee groepen. Indien mogelijk willen wij hier aanbevelingen aan koppelen. Het lange termijn doel is dan ook dat er eventueel een vervolgonderzoek plaatsvindt. Zo kan er bijvoorbeeld verder onderzoek gedaan worden naar de manier waarop de jeugdreclasserders de interventie HKA inzetten.

1.6. Vooruitblik op de opbouw van het onderzoeksverslag

Bij ieder hoofdstuk in dit onderzoeksverslag wordt als eerst een inleiding beschreven. Hierin staat kort vermeld wat er in dat hoofdstuk aan bod komt. Verder bestaat ieder hoofdstuk uit verschillende paragrafen. Dit zorgt voor overzicht en een heldere opbouw van het onderzoeksverslag.

Het eerste hoofdstuk gaat over het theoretische kader. Hierin worden de belangrijkste onderwerpen van dit onderzoeksverslag beschreven. Daarnaast worden begrippen uitgelegd die belangrijk zijn voor het lezen van dit verslag.

Het tweede hoofdstuk gaat over de methode van onderzoek. Hierin wordt beschreven op welke wijze het onderzoek is uitgevoerd. Ook staat hier de manier van verwerken van de onderzoeksgegevens in vermeld.

Het derde hoofdstuk gaat over de resultaten van het onderzoek. Hierin worden de uitkomsten van het onderzoek beschreven. Dit door middel van grafieken en tekstfragmenten.

Het vierde hoofdstuk gaat over de conclusie en discussie. Bij de conclusie wordt antwoord gegeven op de centrale onderzoeksvraag en worden de belangrijkste onderzoeksresultaten kernachtig samengevat. Bij de discussie worden deze conclusies besproken. Hierbij worden de visies van de onderzoekers geformuleerd.

CASUS

‘Op een dag, in afwachting van mijn taakstraf, stak er opeens een neus door de brievenbus. “Hallo, is Nigel er..?” Ik had al horen kloppen, maar was te lam om op te staan. Toch maar open gedaan. Het was Pim Mak van de Raad voor de Kinderbescherming – vijf maanden eerder dan verwacht. Pim was ‘toch in de buurt’ en wilde een afspraak maken om nog wat vragen te stellen over ‘het delict en de situatie thuis’. Hij hoopte ook mijn moeder te spreken, daarom was hij langs gekomen. Hij zei dat ik binnenkort wordt uitgenodigd voor een testje op het kantoor. Gewoon wat vragen om te kijken of er een kans was of ik nog eens iets zou doen, zei hij. En of ik misschien hulp nodig had. “OK, man!” Ik hinkte terug naar TMF en vergat Pim Mak meteen toen VJ Tooske in beeld kwam. ‘

‘Maar Pim Mak was mij niet vergeten... Een paar weken later werd ik al opgeroepen voor een screening. Ik dacht aan de grove grappen van mijn broers over hoeveel hoeren ze konden bezoeken tot de volgende fase in een zaak. “Jullie liegen”, dacht ik. “Het duurt helemaal geen half jaar voordat je wat van ze hoort. Ze zitten bovenop me!” Ik kon schreeuwen wat ik wilde, maar er was toch niemand die me hoorde. Die dag zaten mijn broers allebei achter tralies. En ma zat chips te eten dus die hoorde alleen wat kraken. Ik barste van woede en heb een bierflesje tegen de muur gegooid. Ben de deur uitgestierd en heb alle bomen, auto’s en schenen die ik tegenkwam eens effe goed bewerkt.’

(Vasthoudend en effectief. Commissie Van Montfrand.)

Naam : Nigel
Leeftijd : 17 jaar
School / werk : Terreinverzorger
Woonplaats : Enschede
Delict : Op de uitkijk staan bij inbraak





hoofdstuk

2

THEORETISCH KADER

In dit hoofdstuk wordt een aantal (kern)begrippen uitgelegd die van belang zijn voor het onderzoek. De kernbegrippen zijn zowel in de onderzoeksvraag en deelvragen geformuleerd. Op deze manier zorgt het onderzoek voor heldere synoniemen van een begrip die door iedereen op dezelfde manier geïnterpreteerd wordt.

2.1. Bureau Jeugdzorg Overijssel (BJzO)

Bureau Jeugdzorg Overijssel helpt ouders en opvoeders bij de ontwikkeling van hun minderjarig kind (van nul tot achttien jaar). Het gaat hierbij om situaties waarin kinderen ernstig gevaar lopen bij het opgroeien in de thuissituatie. Ook ondersteunt BJzO kinderen met gedragsproblemen. Daarnaast helpt BJzO bij het zoeken naar de juiste oplossing voor problemen en bij het organiseren van hulp (Bureau Jeugdzorg Overijssel, 2008).

BJzO bestaat uit verschillende afdelingen, namelijk: de centrale toegang, (gezins)voogdij, jeugdreclassering, advies- en meldpunt kindermishandeling, casemanagement en het crisisteam. Dit onderzoek beperkt zich alleen tot de afdeling jeugdreclassering.

Jeugdreclassering

De jeugdreclassering is een afdeling van Bureau Jeugdzorg Overijssel. De jeugdreclassering werkt nauw samen met de Raad voor de Kinderbescherming. De Raad voor de Kinderbescherming stuurt jongeren tussen de twaalf en achttien jaar, die in aanraking zijn gekomen met de politie, door naar de afdeling jeugdreclassering van Bureau Jeugdzorg Overijssel. Ook de Officier van Justitie, de kinderrechter en de directeur van een justitiële jeugdinrichting kunnen de jongeren, naast een voorwaardelijke straf, jeugdreclasseringscontact (in de vorm van toezicht en begeleiding) adviseren of opleggen. De meeste voorkomende vorm van jeugdreclassering is 'hulp en steun' deze wordt hieronder verder uitgelegd. De jeugdreclasserder heeft gemiddeld één keer in de drie á vier weken contact met de jongere. Dit kan afgebouwd worden wanneer het goed gaat met de jongere en de kans op recidive laag wordt geschat.

Visie van jeugdreclassering

Volgens Vogelvang (2005) luidt de visie van de jeugdreclassering als volgt:

‘De begeleiding van jongeren door de jeugdreclassering heeft een specifiek karakter, omdat deze zich afspeelt binnen een juridisch kader. Daarmee heeft de begeleiding een gedwongen (hulp & steun) of een semigedwongen (toezicht & begeleiding) karakter.’

‘Daarnaast is er een inhoudelijk perspectief en/of jeugdzorg perspectief. Daarom spreekt men wel van een ‘dual karakter’ en ook wel van een ‘spagaat’. Beide termen suggereren dat jeugdzorg en strafrecht maar moeilijk zijn te verenigen. Hermanns en Van der Laan spreken daarom liever van het ‘hybride’ karakter van de werksoort. ‘Hybride’ wil zeggen dat iets uit twee totaal verschillende elementen bestaat, maar dat zij wel te combineren zijn. Volgens Hermanns en Van der Laan kan de jeugdreclassering juist zijn kracht ontleenen aan de combinatie van zorg en strafrecht. Ook Choy, Pont en Doreleijers geven dit aan, zij noemen de gedwongen hulpverlening paradoxaal. ‘Gij zult hulp ontvangen is een gebod, maar hulp vragen moet uit jezelf komen.’ Zij introduceren het concept ‘moet-willige hulpverlening’ om zorg en dwang te verbinden. Vertaald naar het werk van alledag betekent dit dat de jeugdreclasserders zich richten op het opvoeden en opgroeien van jongeren en daarbij waar mogelijk gebruik maken van de kaders die het strafrecht biedt. Al met al ontstaat dan een combinatie van duidelijke grenzen, heldere consequenties bij ongewenst gedrag en pedagogische kansen voor persoonlijke groei en ontwikkeling. De vraag is niet: ‘wil je hulp?’, maar: ‘er komt hulp om ervoor te zorgen dat je niet opnieuw strafbare feiten pleegt. Wij zoeken samen naar de hulp die daaraan kan bijdragen.’

Doel van de jeugdreclassering

‘Het belangrijkste doel van de jeugdreclassering is voorkomen dat de criminele carrière van jongeren continueert. Deze doelstelling probeert men op verschillende manieren te bereiken, zoals een zinvolle dag- of vrijetijdsbesteding samen met de jongeren te realiseren (Kruissink en Verwers, 2002).’

Taken jeugdreclasseerder

Als jeugdreclasseerder werk je voornamelijk in het gedwongen kader. Dit houdt in dat jongeren hulp en steun krijgen wat is opgelegd door de rechter. Jongeren hebben hier geen keus in, zij zijn dit verplicht. Dit betekent dat zij zich aan de voorwaarden en afspraken moeten houden die hij/zij samen met de jeugdreclasseerder maakt. Iedere jongere heeft recht op participatie in een gezin, school, buurt en in de samenleving om zich te ontwikkelen en zijn eigen leven op te bouwen. Omdat jongeren die jeugdreclasseringscontact volgen minderjarig zijn, heeft de jeugdreclasseerder zowel een juridische als pedagogische taak. Hij moet beide taken in zijn werk combineren. Voor het reguliere jeugdreclasseringscontact geldt een caseload norm van één op zeventien. Over het algemeen wordt het reguliere contact opgelegd voor de duur van twee jaar (Vogelvang, 2005).

Volgens de interne inwerkmap van Bureau Jeugdzorg Overijssel (2009), vallen de volgende taken onder de werkzaamheden van de jeugdreclasseerder:

- *Toezicht en begeleiding op verzoek van de Raad voor de Kinderbescherming of Officier van Justitie, na melding proces verbaal*
Het kan zijn dat de minderjarige wordt aangehouden bij het plegen van een strafbaar feit. Vaak wordt hier dan een proces verbaal van opgemaakt. In dit proces verbaal staat beschreven waar de jongere van verdacht wordt. Tot het moment dat er een definitieve beslissing wordt genomen, kan het zijn dat de jeugdreclassering de opdracht krijgt om de jongere deze tijd te begeleiden.
- *Hulp & steun bij voorwaardelijke niet- vervolging door Officier van Justitie*
De Officier van Justitie kan beslissen om een minderjarige niet te vervolgen. De reden hiervoor kan zijn dat men denkt dat de jongere geleerd heeft van zijn fouten of omdat er niet voldoende bewijs aanwezig is. Doordat de kans op recidive laag wordt geschat, acht de Officier van Justitie de maatregel hulp & steun binnen het jeugdreclasseringscontact voldoende.
- *Hulp & steun bij schorsing van de voorlopige hechtenis*
Wanneer jongeren een strafbaar feit plegen kan de Officier van Justitie beslissen dat deze jongeren voor de zitting naar huis mogen, mits de jeugdreclasseerder deze jongeren die periode begeleidt.
- *Hulp & steun bij voorwaardelijke veroordeling*
Tijdens een rechtszitting kan de rechter uitspraak doen dat de jongere een voorwaardelijke straf krijgt met de nodige begeleiding vanuit de jeugdreclassering. Pleegt de jongere opnieuw een zelfde soort delict, of houdt de jongere zich niet aan de aanwijzingen van de jeugdreclassering, dan wordt deze voorwaardelijke straf alsnog omgezet naar een onvoorwaardelijke straf.
- *Hulp & steun bij aanhouden strafzitting*
Wanneer een rechter, om welke redenen dan ook, nog geen uitspraak kan doen tijdens de rechtszitting, kan deze zitting aangehouden worden. Dit betekent dat er een nieuwe datum wordt gepland waarop de uitspraak alsnog plaats zal vinden. In de tussentijd zal de jongere door de jeugdreclasseerder begeleid worden.

- *Toezicht & begeleiding tijdens en na een taakstraf*

Wanneer de jongere een taakstraf uit moet voeren zal dit gedaan worden onder begeleiding van de jeugdreclassering. De jeugdreclasserder kan dan controleren of de jongere zich aan de afspraken houdt en of hij/zij de taakstraf goed uitvoert. De Raad voor de Kinderbescherming deelt het soort taakstraffen uit, nadat de rechter hier uitspraak over gedaan heeft. Daarom vindt hier ook een nauwe samenwerking tussen de jeugdreclassering en de Raad voor de Kinderbescherming plaats.

- *Hulp & steun bij voorwaardelijke invrijheidsstelling*

Het kan gebeuren dat een jongere eerder vrij komt uit een justitiële jeugdinrichting. In dit geval zal de jongere, tijdens zijn voorwaardelijke invrijheidsstelling, begeleid worden door de jeugdreclassering. Als blijkt dat de jongere in deze periode opnieuw de fout in gaat zal hij/zij alsnog zijn straf in een justitiële jeugdinrichting uit moeten zitten.

- *Toezicht & begeleiding na detentie*

Als de jongere zijn straf uit heeft gezeten in een justitiële jeugdinrichting zal hij/zij begeleidt worden door de jeugdreclassering als nazorg. Dit om te voorkomen dat de jongere in het diepe wordt gegooid waardoor de kans op herhaling aanwezig is.

2.2. Individuele Traject Begeleiding (ITB)

De oorspronkelijke naam voor de HKA is 'ITB harde kern (individuele traject begeleiding)'. De naam 'ITB harde kern' zorgde voor veel verwarring omdat ieder contact wat jongeren met de jeugdreclassering hebben, individueel gericht is. Dit is de reden waarom ervoor gekozen is om de naam 'ITB harde kern' te veranderen naar de 'HKA' (harde kern aanpak).

Binnen de oorspronkelijke 'ITB' bestaan er twee programma's, namelijk de 'ITB harde kern' en de 'ITB CRIEM'. De ITB CRIEM heeft wel zijn naam behouden (Krechtig, 2007).

Omdat het onderzoek niet gericht is op de ITB CRIEM zal hieronder alleen een korte toelichting gegeven worden over de inhoud hiervan.

Algemene informatie over ITB CRIEM

De volledige naam voor ITB CRIEM is 'criminaliteit in relatie tot de integratie van etnische minderheden'. ITB CRIEM wordt ingezet bij jongeren van een niet westerse afkomst, die voor de eerste keer of voor meerdere lichte vergrijpen in aanraking zijn gekomen met Justitie. ITB CRIEM wordt voor maximaal drie maanden opgelegd wanneer de indruk bestaat dat zij zonder hulp verder af zullen glijden naar de criminaliteit. De jeugdreclasserder zal tijdens de begeleiding rekening houden met de jongeren in zijn of haar etnische achtergronden. Sommige jongeren vinden het moeilijk om in twee culturen op te groeien. Bij deze maatregel kan zowel een voorlichting over de Nederlandse samenleving, als praktische hulp worden geboden. De maatregel richt zich op het uitbreiden en versterken van het sociale netwerk van jongeren (Academie voor sociale studies, 2010).

Algemene informatie volgens Krechtig (2007) over 'De Harde Kern Aanpak'

De HKA interventie wordt door de rechter opgelegd aan jongeren tussen de 12 en 18 jaar voor de duur van zes maanden. De HKA is bedoeld voor jongeren die een 'laatste' kans krijgen. Dit wordt tevens aan de jongeren gemeld. Jongeren krijgen de keuze: of mee werken aan deze interventie of kiezen voor de reguliere strafrechtelijke afdoening. Er staat een forse vrijheidsstraf van minimaal drie maanden tegenover. Dit betekent dat wanneer jongeren geen HKA willen volgen, zij detentie opgelegd krijgen.

Het is belangrijk dat ouders van het HKA op de hoogte worden gesteld door de jeugdreclasseerder. Ouders dienen ook achter het traject te staan voor een succesvol HKA traject. Om vast te stellen dat jongeren voor een HKA in aanmerking komen, is inzet van verschillende ketenpartners nodig (Raad voor de Kinderbescherming, jeugdreclassering, politie en Officier van Justitie). Ieder beoordeelt de criteria vanuit de eigen positie. HKA wordt gezien als een soort huisarrest. In tegenstelling met het reguliere jeugdreclasseringscontact (bijvoorbeeld hulp en steun) heeft de jeugdreclasseerder gemiddeld één keer in de week een afspraak met de jongere.

Er is een aantal voorwaarden voor de jongere wanneer hij/zij het HKA traject wil volgen, namelijk:

- De score op de criminogene factor delictgeschiedenis is hoog. Het gaat hierbij om ernstige delicten.
- Hoge score op meerdere andere criminogene factoren. Er is sprake van een antisociale context.
- Er is voldoende voorgaande inzet van professionals geweest om te rechtvaardigen dat dit de laatste kans is.
- Er moet voldoende perspectief zijn op het slagen van HKA.
- De jongere is gemotiveerd om aan het traject deel te nemen nadat de keuze hem/haar is voorgelegd (ouders moeten hier ook toestemming voor geven. Er wordt van hen ook verwacht actief mee te werken aan dit traject).

De HKA wordt getypeerd door een aantal kenmerken. Ten eerste wordt gemeld dat het gaat om een specifieke doelgroep. Het is een zware aanpak voor een zware doelgroep. Voordat de jongere aan een HKA begint (en op dat moment in voorarrest zit), worden door de jeugdreclasseerder dingen geregeld, bemiddeld en georganiseerd zodat de jongere in een strak gestructureerde omgeving stapt. Zo zal de jeugdreclassering bijvoorbeeld regelen dat de jongere school of werk heeft met daarnaast een zinvolle vrijetijdsbesteding. Wanneer de jongere deelneemt aan het HKA traject en dit mislukt, volgt er alsnog detentie. Daarnaast is de aanpak intensief. De caseload van de jeugdreclasseerder is één op acht. Deze tijd wordt benut door het opzetten van een kader. Ook is de controle en begeleiding van de jongere belangrijk. Afspraken worden met ouders gemaakt en zij worden hierbij ondersteund. Tot slot is het opzetten van en contact houden met formele en informele netwerken van belang. De HKA aanpak duurt zes maanden. Na deze zes maanden wordt de HKA afgerond en wordt er gekeken of regulier jeugdreclasseringscontact geïndiceerd kan worden.

In de eerste periode zit de jongere 'gevangen' in een net van afspraken en controles. Met de jeugdreclasseerder wordt een volledige daginvulling met de jongere vastgelegd en afspraken gemaakt. Zo wordt er afgesproken op welke avonden er een activiteit wordt ondernomen en hoe de weekenden worden gespenseerd. Wanneer er geen activiteit gepland is, betekent dit dat de jongere thuis is.

Het verplichte karakter vereist dat er intensief wordt gecontroleerd of de jongere zich aan het weekschema en de afspraken houdt. Deze controle is bedoeld om de jongere op het rechte spoor te houden. Tegelijkertijd wordt de jongere ondersteund bij het opbouwen van een ander leven en bij het ontwikkelen van een gezonde sociale context. Bij de controle werkt de jeugdreclasseerder samen met de politie en met personen in het formele of informele netwerk van de jongere. Wanneer de jongere zich niet aan de afspraken houdt of zich verzet tegen het HKA traject, krijgt hij/zij een eerste waarschuwing door middel van een gele kaart. Dit houdt in dat de jongere niet nog een misstap mag begaan, hij/zij staat op scherp. Maakt de jongere hierna nog een overtreding, dan volgt de rode kaart. Dit betekent dat de jongere wordt teruggestuurd naar de rechtbank waar alsnog zijn vrijheidsstraf wordt opgelegd (de voorwaardelijke vrijheidsstraf wordt omgezet naar een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf).

De inzet van de HKA is niet alleen gericht op de jongere zelf (verandering in gedrag en denken) maar ook op de pedagogische context. Daarom is het contact met de ouders erg belangrijk.

2.3. Kandidaten HKA

Een jongere tussen twaalf en achttien jaar die meerdere malen met de politie in aanraking is gekomen en voor het eerst in aanmerking komt voor een forse vrijheidsstraf. De jongere heeft problemen op meerdere leefgebieden en verkeert in een antisociale context. De meeste jongeren spijbelen of hebben voortijdig school verlaten, hebben geen vaste baan of werk. De jongeren leiden een ongeregeld bestaan. De jongere heeft op verschillende levensterreinen problemen, bijvoorbeeld in de relatie met ouders, school en werk, vriendengroep, inkomen en omgaan met geld, invulling van vrije tijd, denkpatroon en gedrag en vaardigheden.

Verder zijn er binnen de HKA twee contra-indicaties van belang, namelijk drugsgebruik en geestelijke gezondheid. Het drugsgebruik mag niet de belangrijkste verklarende factor zijn voor het delictgedrag. Drugsgebruik is op zich geen contra-indicatie maar het is wel als jeugdreclasserder belangrijk om in de gaten te houden of het meewerken in het traject op essentiële punten daardoor wordt gehinderd. Bij geestelijke gezondheid geldt ook bovengenoemde. Als de psychische stoornis de belangrijkste verklarende factor is van het delict, is de HKA niet de juiste aanpak (Krechtig, 2007).

Wanneer er in het onderzoek wordt gesproken over een jongere die deelneemt aan een HKA, wordt deze persoon vanaf nu in het onderzoek aangeduid met de term 'deelnemer'. Dit omdat de jongere deelneemt aan een HKA traject.

2.4. Leefomstandigheden

In dit onderzoek is onderzocht hoe het met de jongeren gaat in verschillende leefomstandigheden. Deze omstandigheden zijn afgeleid uit de criminogene factoren volgens het Handboek Jeugdreclassering. Omdat dit onderzoek uit gaat van de interventie HKA en niet vanuit het Handboek Jeugdreclassering, is de term 'criminogene factoren' niet toepasbaar. Dit is de reden waarom er over leefomstandigheden gesproken wordt in dit onderzoek.

De leefomstandigheden zijn onder te verdelen in drie groepen (zie hieronder). De groep 'statisch' is gericht op feiten en aantallen. Deze zijn niet te veranderen maar scheppen wel duidelijkheid over het verleden van de deelnemer. De 'leefgebieden' zijn echter wel veranderbaar. Hieraan wordt ook gewerkt tijdens een HKA traject. Zo is het bijvoorbeeld de bedoeling dat de deelnemer op school zit of een baan heeft. Als blijkt dat de deelnemer dit niet heeft, zal de jeugdreclasserder zich hier over buigen en samen met de deelnemer oplossingen zoeken. De groep 'houding, geestelijke gezondheid en middelen' kan een bijdrage hebben geleverd aan het gepleegde delict. Deze gebieden worden tijdens de begeleiding meegenomen op het moment dat het problemen veroorzaakt, of veroorzaakt heeft.

Statisch

1. Delictgeschiedenis
2. Huidige / laatste delict en delictpatroon

Leefgebieden

3. Huisvesting en wonen
4. Opleiding werk en leren
5. Inkomen en omgaan met geld
6. Relaties met partner, gezin en familie
7. Vrienden, kennissen en vrijetijdsbesteding

Houding, geestelijke gezondheid en middelen

8. Druggebruik
9. Alcoholgebruik
10. Geestelijke gezondheid
11. Denkpatroon, gedrag en vaardigheden
12. Houding

Eerder onderzoek naar leefomstandigheden

Doordat leefomstandigheden gebaseerd zijn op de criminogene factoren, wordt in onderstaande tekst over criminogene factoren gesproken.

Criminogene factoren, ook wel risicofactoren genoemd, zijn volgens Loeber, Slot & Sergeant (2001) factoren die in combinatie met delinquent gedrag of gewelddadig gedrag samenhangen. Beschermende factoren zijn kenmerken van een persoon of situatie die de effectiviteit van de criminogene factoren verminderen. In vele studies (Stouthamer-Loeber e.a., z.j.) wordt aangenomen dat de beschermende factoren de tegenpolen van risicofactoren zijn. Echter wordt er geconcludeerd dat dit niet altijd het geval is. Er kan worden gesteld dat het verschil in aanwezigheid van beschermende factoren kan verklaren waarom bij de blootstelling aan een zelfde aantal of dezelfde criminogene factoren de ene persoon wel tot delinquent gedrag overgaat en de andere niet (Matkoski en Vervaeke, 2007).

Wanneer is iemand een crimineel?

Een grote groep van de jongeren gaat wel eens over de schreef. Het gaat dan vaak om kleine akkefietjes zoals luidruchtig ergens rondhangen, hinderlijk gedrag naar anderen tonen of net over de rand van het strafrecht gaan. Voor velen zal dit gedrag vervelend zijn, mensen zullen zich hier aan storen. Toch is er niet direct reden tot zorg. Hoogleraar Jeugdstudies Wim Meeuws stelt dat egocentrisme en wat verkennend rondhangen horen bij opgroeien. Hij zegt: “vanuit ontwikkelingspsychologisch oogpunt bezien zou ik me zorgen maken als ze het niet deden”. Uit eerder onderzoek blijkt dat dit gedrag voor een groot deel weg zal gaan als jongeren op latere leeftijd verkeren krijgen of aan het werk gaan. “De kleine boefjes van vandaag zijn niet per definitie de grote criminelen van morgen (Gerwen, 2009).”

Er zijn verschillende soorten jeugdcriminelen. Op de eerste plaats heb je de lichtcriminelen. Dit zijn jongeren die schuldig zijn aan één of meerdere vormen van lichtere criminaliteit of aan één van de veel voorkomende zwaardere delicten. Vervolgens hebben we de categorie zwaarcriminelen. Dit zijn jongeren die minstens twee zware misdrijven hebben gepleegd. Daarna komen de groepsdelinquenten. Dit zijn jongeren die in groepsvorm een delict hebben gepleegd. Jongeren ondervinden een onderlinge druk om indruk op elkaar te maken. In sommige groepen heeft iedereen zijn of haar eigen taak. Als je in zo'n groep wilt treden kan het zijn dat je iets moet doen om in deze groep toegelaten te worden. In groepsverband durven jongeren sneller delicten te plegen. Tot slot heb je de allochtone criminelen (Wikipedia, 2010).

Justitie gaat bij haar omschrijving van criminaliteit uit van de strafbaarheid van het feit. Criminaliteit is dus een gedraging, actie, handeling of gebeurtenis die volgens de wet strafbaar is. Een crimineel feit zal gepleegd worden als aan vier voorwaarden is voldaan. Er moet een gemotiveerde dader aanwezig zijn, er moet een geschikt doelwit zijn, het doelwit en de dader moeten op hetzelfde moment op dezelfde plaats samen zijn en er mogen geen controlemechanismen aanwezig zijn.

Wanneer spreken wij van verbetering betreft de leefomstandigheden van de jongere?

In dit onderzoek, en in overeenstemming met Bureau Jeugdzorg Overijssel, zal er over een verbetering gesproken worden wanneer de leefomstandigheden van de jongeren vanuit het plan van aanpak verbeterd zijn. Daarnaast wordt er ook over een verbetering gesproken wanneer de deelnemer de doelen vanuit het geschreven plan van aanpak heeft behaald. Deze doelen zijn vaak afgeleid uit de leefomstandigheden van de deelnemer. Tijdens het onderzoek zullen de leefomstandigheden drie keer bekeken worden door de onderzoekers. Bij het plan van aanpak, na een half jaar en één tot twee jaar na afloop van de interventie. Dit laatste controle moment zal gedaan worden nadat de jongeren, die deel hebben genomen aan deze interventie, hier zelf een score voor hebben gegeven. Dit gebeurt door middel van een enquête. De onderzoekers willen van de jongeren weten hoe het één tot twee jaar na de interventie met hen gaat. Er is voor deze termijn gekozen omdat er in het eerste jaar veel veranderingen kunnen optreden in het leven van de jongeren. Vandaar de ruimte van minimaal één jaar en maximaal drie jaar tussen het afsluiten van de HKA en het enquêteren van de jongeren. Hierdoor kan het onderzoek met eventuele aanbevelingen komen. Bovengenoemde metingen zullen ook plaats vinden bij de peergroup.

Dit onderzoek is er op gericht om jongeren er persoonlijk bij te betrekken omdat de onderzoekers niet kunnen zeggen hoe het de jongeren vergaan is tijdens en na de interventie. Hierdoor kan er een beeld worden geschetst of er verbeteringen zijn opgetreden die op lange termijn nog zichtbaar zijn.

2.5. Peergroup

Een peergroup is een vergelijkbare groep jongeren, die begeleid worden door de jeugdreclassering maar qua problematische gedragskenmerken en/of recidive zouden passen binnen de interventie HKA.

Echter is deze interventie niet opgelegd, vanwege het gebrek aan motivatie bij de jongere en/of ouders en het feit dat de delicten (net) niet een lange detentie zouden rechtvaardigen.

2.6. Recidive

Hieronder staat een aantal definities geschetst over het begrip recidive. Hiermee wordt een helder beeld gegeven wat er volgens verschillende bronnen verstaan wordt onder het begrip 'recidive'. Tot slot wordt er een definitieve definitie gegeven van het woord 'recidive', om ervoor te zorgen dat recidive in dit onderzoek voor een ieder hetzelfde wordt opgevat.

Volgens het Van Dale woordenboek:

'Iemand die al eerder hetzelfde misdrijf heeft gepleegd.'

Volgens Wikipedia:

'Recidive betekent letterlijk herhaling. De term recidive wordt hoofdzakelijk gebruikt waar het gaat om strafbare feiten ofwel: gaan mensen die ooit veroordeeld zijn opnieuw in de fout? Recidivecijfers geven aan in welke mate mensen na een veroordeling in herhaling vallen.'

Volgens de jeugdreclassering binnen Bureau Jeugdzorg Overijssel:

'Een jeugdreclasseerder ziet recidive nooit los van de leefomstandigheden van de jongere. Hij/zij onderzoekt altijd hoe de leefgebieden van de jongeren zijn en gaat hier vervolgens aan werken met de jongere. Zij willen de criminogene factoren verminderen. Een jeugdreclasseerder verstaat onder recidive: een jongere die opnieuw met Justitie in aanraking komt.'

Volgens Vogelvang (2005) wordt er onder recidive verstaan:

'Alle nieuwe Justitie contacten, ongeacht de aard en ernst van de gepleegde misdrijven, behalve de strafzaken die eindigen in vrijspraak, een technisch sepot of een andere technische uitspraak (Wartna, 2005).'

Definitieve definitie van het woord 'recidive' voor het onderzoek luidt als volgt:

Een jongere die opnieuw met Justitie in aanraking komt, ongeacht de aard en ernst van de gepleegde misdrijven. Wanneer een jongere wordt vrijgesproken, is er geen sprake van recidive.

2.7. Maatschappelijke achtergronden

In de loop der jaren is de sociale controle afgenomen. Nederland wordt steeds meer individualistisch waardoor jongeren meer ruimte krijgen om zichzelf zowel positief als negatief te ontplooiën. Zo gaan vele jongeren experimenteren op crimineel gebied. De scheidingslijn tussen probleemgedrag en delinquent gedrag is dun. Uit onderzoek is gebleken (Junger-Tas en Kruissink, 1990 en ter Bogt en van Praag, 1992) dat delinquent gedrag vaak gepaard gaat met een scala aan andere problemen. Deze problemen zijn ook uitgebreider wanneer het wetovertredende gedrag in ernst en omvang forser is. Uit onderzoek komt naar voren dat een groot deel van de jeugdige plegers van misdrijven ernstige problemen heeft met hun ouders. Deze problemen zijn te verdelen in twee categorieën.

De eerste categorie jongeren heeft problemen met de ouders omdat deze het probleemgedrag en het daaruit voortvloeiend delinquent gedrag af keuren. Als het probleemgedrag en het delinquent gedrag blijven voortduren, dan kunnen deze ouders in een fase komen van pedagogische onmacht, wat kan leiden tot een vorm van pedagogische verwaarlozing of het uit huis trappen van de jeugdige. De tweede categorie jongeren zijn de jongeren die uit probleemgezinnen komen. Deze 'gezinsstress' loopt uiteen van aanhoudend geruzie tussen de gezinsleden onderling, tijdelijke of permanente scheiding van de ouders als gevolg van ruzie, verwaarlozing en afwijzing van de jeugdige, tot schelden, schreeuwen, slaan en mishandelen en seksueel misbruik van kinderen. Zo is er dus een duidelijk verband tussen uiteenlopend delinquent gedrag van jongeren en het problematisch zijn van de opvoedingssituatie; het niet bijsturen, begeleiden of controleren van de ontwikkeling van de jeugdige of stoornissen in de affectieve relatie tussen ouder en kind. Ook is gebleken dat delinquentie van jongeren gepaard gaat met slecht functioneren op school; spijbelen, doubleren, veel wisselen van school, onvoldoende presteren of school niet af maken. Daarbij hebben de meesten ook een slechte relatie met de leerkrachten en de schoolleiding, die van de leerlingen motivatie en leerprestaties verwachten. Als laatst blijkt er een sterke samenhang te bestaan met de leeftijdsgenoten met wie de jongere optrekt. Jeugdige delinquenten hebben vaak vrienden en/of kennissen die zelf ook probleemgedrag vertonen of de wet overtreden (Van Elven 2004).

'Het aantal zware delicten is in de loop van de eeuw niet toegenomen. De minder ernstige delicten, in het bijzonder vermogensdelicten, zijn wel in sterke mate toegenomen (Acker, 1998).'

Afgelopen jaren is de hulpverlening voor jeugdigen toegenomen. Denk hierbij aan de HALT maatregel, Bureaus Jeugdzorg, Centrum voor Jeugd & Gezin en vele andere instellingen die zich ontfemen over de jongeren die lijken af te glijden richting het criminele pad. Daarnaast zijn er leerstraffen en werkstraffen voor jongeren die een strafbaar feit hebben gepleegd. Hierbij lijkt de maatschappij zich over de jongere te bekommeren en stelt hoge eisen aan een positieve bijdrage in deze samenleving.

Dat de maatschappij bezig is met het bestrijden van (jeugd) criminaliteit blijkt uit het krantenartikel op bladzijde 28. Hierin staat beschreven dat de huidige bestrijding van jeugdcriminaliteit bemoedigende resultaten heeft, maar dat deze nog wel verfijnd kunnen worden. Een voorbeeld dat hierbij genoemd wordt is preventie. Ook blijkt dit uit de presentatie van de 'plannen van het nieuwe kabinet' (Rutte, Verhagen en Wilders, 2010). Hier staat veiligheid en het bestrijden van criminaliteit hoog in het vaandel. Daarnaast is het plan om jongeren die een delict hebben gepleegd tussen de vijftien en drieëntwintig jaar zwaarder te bestraffen. Hieruit blijkt dat de hulpverlening/preventie en bestrijding tegen (jeugd) criminaliteit altijd in ontwikkeling zal blijven. Want één ding is een feit: (jeugd) criminaliteit blijft bestaan!

Amsterdam, dinsdag 15 juni 2010

Kinderboefjes aangepakt

BAS SOETENHORST

AMSTERDAM; Bestrijding van criminaliteit in Amsterdam begint voortaan al bij kinderen van tien jaar, om het afglijden van 'vroeg starters' te voorkomen. Bij kinderen ouder dan zestien zijn projecten om hen op het rechte pad terug te brengen weinig effectief en staat voortaan bestraffing voorop. Op het gebied van preventie moet de aandacht vooral uitgaan naar tien- tot zestienjarigen.

Dit schrijft het college van burgemeester en wethouders aan de gemeenteraad in een toelichting op een notitie over jeugdcriminaliteit, die de instemming heeft van het stadsbestuur, het openbaar Ministerie en de politie. De bestrijding van jeugdcriminaliteit geeft 'bemoedigende' resultaten, maar 'verfijning van het beleid' is nodig. Daarbij komt het accent te liggen op kinderen vanaf tien jaar. 'De meeste en zwaarste criminaliteit wordt gepleegd door jongeren die op jonge leeftijd al antisociaal gedrag vertonen. We moeten daarom (veel) eerder ingrijpen. Kinderen jonger dan twaalf jaar die antisociaal gedrag vertonen, moeten kunnen rekenen op snelle en passende zorg.' Een combinatie van straf en zorg wordt uitgangspunt voor kinderen die overlast veroorzaken of crimineel gedrag vertonen. Voor criminele jongeren boven de zestien wordt niet zorg, maar straffen het uitgangspunt.

De verandering van beleid is ingegeven door onderzoek uit 2008, waaruit blijkt dat een groot deel van de projecten rond criminele jongeren niet effectief is. Bijna de helft van de deelnemers vervalt weer in crimineel gedrag.

(Soetenhorst, 2010).

2.8. Juridisch kader

Om de hulpverlening en de aanpak op (onder andere) jeugdcriminaliteit goed af te bakenen, is de wet op de Jeugdzorg tot stand gekomen. In deze wet staat onder andere beschreven wat de afspraken met Jeugdzorg (Bureau Jeugdzorg) zijn, wie welke taken heeft en welke wetten er zijn omtrent de jeugdreclassering.

Wat zijn de consequenties voor jeugdcriminelen na het plegen van een strafbaar feit?

Vanuit het Wetboek van Strafrecht is er een speciale bijzondere bepaling voor jeugdige personen.

Wanneer een minderjarige jongere een strafbaar feit heeft gepleegd, is deze wet van toepassing. In het Wetboek van Strafrecht staat onder andere beschreven welke straffen jongeren opgelegd kunnen krijgen wanneer zij een strafbaar feit hebben gepleegd. Deze straffen kunnen uiteenlopen van een werkstraf tot een leerstraf. Ook kunnen er sancties zoals geldboetes worden opgelegd (Meijer, Slager en Verhage-van Kooten, 2007).

De straffen voor minderjarigen zijn lager dan de straffen voor meerderjarigen. Naast het straffen van jongeren in de vorm van een werkstraf of een leerstraf wordt er regelmatig een verplicht contact met de jeugdreclassering opgelegd als bijzondere voorwaarde. Dit jeugdreclasseringscontact kan onder andere bestaan uit een HKA traject. Deze wordt alleen uitgevoerd op advies van de jeugdreclassering, politie en Raad voor de Kinderbescherming. De jongere zelf neemt de definitieve beslissing om mee te werken aan dit project.

Op het moment dat een jongere jeugdreclasseringscontact opgelegd heeft gekregen als bijzondere voorwaarde, houdt dit in dat hij/zij zich aan de afspraken van de jeugdreclassering heeft te houden. Het verloop van het contact wordt door de jeugdreclassering doorgegeven aan de Raad voor de Kinderbescherming. De Raad voor de Kinderbescherming geeft dit weer door aan het openbaar Ministerie. Dit houdt in dat iedereen op de hoogte wordt gesteld over het naleven van de bijzondere voorwaarde (Meijer, Slager en Verhage-van Kooten, 2007).

Als blijkt dat een jongere zich niet aan de afspraken van de jeugdreclassering houdt, wordt hij/zij terug gestuurd naar het openbaar Ministerie. Dit houdt in dat de jongere opnieuw moet voorkomen waarbij hij/zij hoogstwaarschijnlijk zijn/haar (on)voorwaardelijke straf opgelegd krijgt.

Uit verschillende wetten blijkt dat de overheid zich op het gebied van criminaliteit toespitst op twee groepen, namelijk het jeugd strafrecht en volwassen strafrecht. Het jeugd strafrecht wordt beduidend anders aangepakt, dit is af te leiden aan het wetboek die zelfs een aparte wet heeft voor jeugdigen. De conclusie is dat de overheid zich bekommert om de jongere. Want wie wil nu niet dat de criminaliteit al vroegtijdig wordt aangepakt?

2.9. Conclusies uit eerder onderzoek

Uit eerder onderzoek (Bijl, Beenker en Baardewijk, 2005) komen onder andere de volgende conclusies ten aanzien van de interventie HKA:

- De onderzoekers concluderen dat de kenmerkende interventies van de HKA als potentieel effectief te beschouwen zijn. Althans, van deze interventies en technieken is gebleken dat zij doorgaans een positief effect sorteren in de ambulante begeleiding van delinquente jongeren.
- De HKA interventie bevat geen interventies die aantoonbaar niet-werkzaam zijn of zelfs schadelijk worden geacht (zoals non-directieve hulp, op afschrikking gerichte activiteiten, negatieve bekrachtiging van ongewenst gedrag). De HKA interventie beschikt over relatief veel interventies, waarvan de werkzaamheid nog niet door onderzoek wordt ondersteund.
- Volgens dit onderzoek komen zij tot de conclusie dat de uitvoering van de HKA in Nederland op verschillende manieren wordt uitgevoerd. Er zijn verschillende methodieken verschenen, nadat het programma in de praktijk werd ingezet. De HKA interventie kan door de jeugdreclasseringwerkers op eigen initiatief worden ingevuld maar wel binnen de officiële kaders.
- In sommige plaatsen zijn de selectiecriteria voor HKA deelnemers versoepeld. Dit betekent dat ook jongeren met lichtere vergrijpen toegelaten worden tot de HKA. Over de toepassing van sancties bij het niet nakomen van afspraken (rode kaart bij HKA) blijken verschillende opvattingen te bestaan. Dit geldt ook voor de regels die voor de verlenging van de programmadeelname bestaan. Daarnaast is er ook een inhoudelijk verschil betreft de cliëntgerichte informatieverzameling. In de ene plaats gebeurt dit systematischer en meer gestandaardiseerd dan in de andere plaats.

Uit bovengenoemde opsommingen blijkt dat de HKA interventie op diverse manieren wordt toegepast. Dit is de reden dat het onderzoek niet op macro niveau onderzocht kan worden en daarom alleen wordt uitgevoerd binnen Bureau Jeugdzorg Overijssel.

CASUS

‘Als ik een jaar ouder was geweest, achttien, dan had ik een paar maanden gezeten voor wat ik gedaan heb. Dat zei die gast van de Jeugdreclassering. Veel te zware straf, vond ik toen. Ik heb alleen maar op de uitkijk gestaan terwijl mijn buurjongen in een huis bezig was. Willem is niet opgepakt. Hij was sneller dan ik. Ik botste tijdens het wegrennen tegen een boom van een vent. Die kerel heeft me uiteindelijk ook aangewezen bij de politie. Nee, ik heb Willem niet verlinkt. Hij is m’n maat. Dat blijkt, want hij is naar mijn moeder gegaan om te zeggen dat ik er niks mee te maken had. Mam heeft toen haar dikke schouders opgehaald. Verbaast me niks. Ze heeft het veels te druk met mijn twee oudere broers, zwaardere jongens. Mijn broers en ik wonen alle drie thuis, maar toch zijn we nooit compleet. Afgezien m’n pa, die dood is, ontbreekt er altijd één broer. Drie keer raden waar die dan tijdelijk woont. Ergens waar het niet lekt en ze ook ’s avonds elektriciteit hebben, zeggen ze altijd.’

(Vasthoudend en effectief. Commissie Van Montfrand.)

Naam : Nigel
Leeftijd : 17 jaar
School / werk : Terreinverzorger
Woonplaats : Enschede
Delict : Op de uitkijk staan bij inbraak







hoofdstuk

3

METHODE VAN ONDERZOEK

In dit hoofdstuk wordt beschreven hoe het kwalitatieve en kwantitatieve onderzoek is uitgevoerd. Om antwoord te kunnen geven op de vraagstelling zijn er vier onderzoeksmethoden gebruikt namelijk: interviews, enquêtes, dossieronderzoek en literatuuronderzoek. In de uitwerking van dit hoofdstuk wordt aangegeven hoe het onderzoek uiteindelijk verlopen is.

3.1. Populatie en steekproef

Dit onderzoek werd uitgevoerd binnen Bureau Jeugdzorg Overijssel in de regio's IJssel-vecht en Twente. De onderzoeksgroep die een enquête toegestuurd heeft gekregen betreft jongeren die in 2007, 2008 en 2009 deel hebben genomen aan een HKA traject. Er is hiervoor gekozen omdat er op deze wijze gemeten kan worden welk effect het HKA op de jongeren heeft op lange termijn. Aan de hand van de enquêtes werd onderzocht hoe het met de jongeren gaat in hun huidige situatie. Naar aanleiding van de respons van de enquêtes, is er dossieronderzoek gedaan. Hierbij werd een vergelijking gemaakt in wat de verschillen zijn tussen de aanvang van het jeugdreclasseringscontact, een half jaar na aanvang van het jeugdreclasseringscontact en de situatie zoals die nu is. Het plan van aanpak is geschreven bij aanvang van de HKA, het afsluitrapport (of evaluatierapport) is geschreven na een half jaar. Bij de situatie van nu wordt gesproken over de periode van één tot drie jaar na het inzetten de interventie HKA of het reguliere jeugdreclasseringscontact.

Naast deze onderzoeksgroep, jongeren die deel hebben genomen aan de HKA, is er onderzoek gedaan naar de peergroup. Door een vergelijking te maken van twee groepen jongeren in een vergelijkbare positie en die in dezelfde jaren contacten hebben gehad met de Jeugdreclassering, werd er een realistisch beeld gevormd over de leefomstandigheden van de jongeren. Op deze manier vloeide er een betrouwbare uitkomst uit voort.

De resultaten en uitkomsten in dit onderzoek zijn gebaseerd op de ervaringen van de jongeren. Vanuit deze ervaringen en uitkomsten komt het onderzoek met conclusies en aanbevelingen die alleen gebaseerd zijn op de uitkomsten van de groep jongeren die zijn geïnterviewd of een enquête hebben ingevuld. Het is een at random onderzoek, wat inhoudt dat er niet op een systematische, maar op een willekeurig werkwijze onderzoek is gedaan. Zo zijn alleen de geretourneerde enquêtes bij de HKA jongeren vergeleken met de dossiers. Echter zijn er bij de peergroup minder enquêtes geretourneerd waardoor er geïmproviseerd moest worden. Bij de peergroup is daarom een tweetal extra willekeurige dossiers onderzocht, waarvan geen enquête is geretourneerd. Hiervoor is gekozen om een zelfde aantal jongeren te krijgen als bij de HKA groep. Daarnaast kon op deze wijze ook inzicht verworven worden over het effect van de jeugdreclassering op de jongeren betreffende de leefomstandigheden.

Dit onderzoek is alleen gericht op de ervaringen van de jongeren. Op advies van de praktijkleiding binnen Bureau Jeugdzorg Overijssel is er daarom voor gekozen om de jeugdreclasserders niet bij dit onderzoek te betrekken. Dit heeft te maken met het feit dat er te weinig tijd is om grootschalig onderzoek te doen.

3.2. Dataverzamelmethode

Het type onderzoek wat gebruikt is, is een vergelijkend onderzoek. "Dit is een manier van onderzoek waarbij de onderzoeker twee (of meer) groepen of situaties met elkaar vergelijkt (MOA, 2004)."

De onderzoeksvraag luidde als volgt:

"Wat is het verschil in leefomstandigheden van jongeren die begeleid zijn volgens de HKA interventie en de peergroup die begeleid is volgens het reguliere jeugdreclasseringscontact?"

Om tot meetbare eenheden te komen ten aanzien van deze vraag, is er voorafgaand aan het onderzoek literatuur gelezen over het onderwerp. Dit om de onderzoekers én de lezer te oriënteren op het onderwerp, met als doel tot een functioneel onderzoek te komen. Vervolgens is er gebruik gemaakt van interviews, dossieronderzoek en enquêtes. Hieronder zal toegelicht worden op welke wijze dit gedaan is. Het onderzoek bestaat uit kwalitatieve en kwantitatieve resultaten.

Kwalitatief onderzoek

‘Kwalitatief onderzoek is een onderzoek waarbij het begrijpen van de belevingswereld van de onderzochten in een bepaalde situatie centraal staat (Encyclopedie, 2010).’

Er is tijdens dit onderzoek gebruik gemaakt van interviews en zijn er dossiers onderzocht. Het doel hiervan was om de kwaliteit te meten van het HKA traject en het reguliere jeugdreclasseringscontact op lange termijn. Door een interview af te nemen bij jongeren, hebben de onderzoekers het mogelijk gemaakt om de huidige belevingswereld van de jongeren zichtbaar te maken door hierover verdiepende vragen te stellen. Er zijn zes jongeren geïnterviewd, waarvan er drie deel hebben genomen aan de HKA interventie en drie een regulier jeugdreclasseringscontact hebben gehad. Op deze manier werd inzichtelijk hoe beide groepen deze interventies hebben ervaren. Zie bijlage voor voorbeeldvragen van de interviews.

Ook is er tijdens het onderzoek gebruik gemaakt van dossiers. In de dossiers van de jongeren waarvan enquêtes zijn terug ontvangen hebben de onderzoekers bekeken wat de HKA interventie en het reguliere jeugdreclasseringscontact te weeg hebben gebracht. Zo werd er gekeken naar de begin- en eindsituatie (een half jaar later) van de jongeren. Op deze manier werd er een helder beeld geschetst over de vorderingen van de jongeren. Omdat de interventie HKA voor een half jaar wordt opgelegd, hebben de onderzoekers er bewust voor gekozen om de dossiers van de peergroup ook te meten binnen een termijn van een half jaar.

Kwantitatief onderzoek

Daarnaast is er door middel van enquêtes kwantitatief onderzoek gedaan. Kwantitatief onderzoek gaat om hoeveelheden en aantallen. Er zijn in totaal negenenvijftig enquêtes verstuurd. Deze zijn verdeeld over de HKA jongeren en de peergroup. Hiervan is er 16,94% retour ontvangen.

Van de responsiviteit is er een analyse gemaakt. Door onderstaande vragen te hebben gesteld zijn er kwantitatieve uitkomsten geconstateerd zonder dat hier een dossier aan gekoppeld was. Het waren vragen die jongeren konden beantwoorden wanneer een contact bijna of geheel was afgerond. In het dossier werden aan deze punten geen aandacht besteed.

- Ben je na het jeugdreclasseringscontact nog eens met de politie in aanraking gekomen?
- Hoe vond jij de samenwerking van de jeugdreclassering met bijvoorbeeld jouw school, jouw ouders en andere mensen die betrokken waren tijdens deze begeleiding?
- Hoe heeft de HKA interventie/jeugdreclasseringscontact jou geholpen om je leven op bepaalde punten te verbeteren?
- Hoe heb jij de strenge controle (weekschema's, wekelijkse contacten, overleggen) vanuit de jeugdreclassering ervaren?
- Hoe heb jij de begeleiding (contacten) vanuit de jeugdreclassering ervaren?

Daarnaast zijn onderstaande vragen wél aan de dossiers gekoppeld om op deze manier de ontwikkelingen/vorderingen van de jongeren te kunnen constateren. Er werd hierbij naar de beginsituatie en naar de situatie nu gekeken.

- *Op welk van onderstaande gebieden had jij problemen, voor de ITB (HKA)?*
 - *Geef onderstaande gebieden een cijfer van 1 tot en met 5. Dit cijfer kun je voor de gebieden neerzetten. Het cijfer geef je om aan te geven hoe het nu met je gaat.*
- 1) Heel goed
 - 2) Goed
 - 3) Soms goed, soms minder goed
 - 4) Slecht
 - 5) Heel slecht

Door van alle vragen de uitkomsten in percentages naast elkaar te leggen, zijn de onderzoekers met aanbevelingen gekomen om eventueel verder onderzoek te verrichten.

3.3. Uitvoering van dataverzameling

Voor de interviews zijn een zestal jongeren benaderd met toestemming van hun jeugdreclasseerder. Het gaat om jongeren die in hun huidige situatie nog contact hebben met de jeugdreclassering maar die wel aan het einde van hun traject zitten. Er is hiervoor gekozen omdat deze jongeren eenvoudiger voor de onderzoekers te bereiken waren. De jongeren konden een realistisch beeld geven over hun ervaringen met de jeugdreclassering. Het interview bestond uit negen open vragen. De reden hiervoor was dat de onderzoekers probeerden de jongeren te stimuleren uitgebreid te vertellen waardoor er meer informatie los kwam. Op de antwoorden die de jongeren gaven, konden er nieuwe vragen gesteld worden voor extra verduidelijking. De antwoorden van de interviews zijn in de scriptie verwerkt omdat ieder antwoord van de geïnterviewden geanalyseerd is. Doordat de antwoorden met elkaar zijn vergeleken, kon er geconstateerd worden wat de overeenkomsten en verschillen waren en hoe de aanbevelingen tot stand zijn gekomen richting de jeugdreclasseerders.

Daarnaast hebben de onderzoekers aan de praktijkleiding van de jeugdreclassering gevraagd naar een lijst met namen van jongeren die HKA hebben gevolgd in de jaren 2007, 2008 en 2009. Deze jongeren hebben een enquête gekregen. Vervolgens zijn de onderzoekers alle jeugdreclasseerders bij langs gegaan om te vragen of zij jongeren hebben begeleid die binnen de peergroup passen. In totaal waren dit er tweeëntwintig. Ook deze jongeren hebben een enquête gekregen. De enquête bestond uit een zestal meerkeuzevragen uitgewerkt op één A-4. De enquête was kort vanwege het feit dat deze doelgroep lastig te bereiken is. Dit kwam mede doordat veel zaken zijn afgesloten, waardoor de kans er in zat dat jongeren niet gemotiveerd waren om deze enquête in te vullen. Tevens werd de responsiviteit belemmerd omdat de enquête geen verplichtend karakter had. Door een beperkt aantal vragen te stellen wilden de onderzoekers de jongeren stimuleren toch hieraan mee te werken. Ook waren de vragen in eenvoudig taalgebruik geformuleerd om onduidelijkheden te voorkomen. Bij het opsturen van de enquêtes was tevens een retourenvelop en een pen bijgevoegd om de respons te vergroten. De uitkomsten van de enquêtes zijn in percentages weergegeven.

3.4. Betrouwbaarheid en validiteit

Om het onderzoek betrouwbaarder te maken is er gebruik gemaakt van een viertal onderzoeksmethoden. Er is gebruik gemaakt van enquêtes, interviews, dossieronderzoek en literatuuronderzoek. Door van meerdere onderzoeksmethoden gebruik te maken wordt de betrouwbaarheid vergroot omdat je vanuit verschillende invalshoeken aan informatie komt. Het literatuuronderzoek is gedaan aan de hand van vakliteratuur, vaktijdschriften, handboeken afkomstig van de opleiding Maatschappelijk Werk en Dienstverlening en handboeken vanuit Bureau Jeugdzorg Overijssel.

Voordat de interviews afgenomen werden, is er een vragenlijst opgesteld. Er is gestreefd naar een betrouwbare vragenlijst waarmee gegevens verzameld konden worden die antwoord gaven op de vraagstelling. De vragenlijst is ter controle en goedkeuring doorgenomen met de praktijkleider van de jeugdreclassering. Vanaf het moment dat de praktijkleider akkoord ging met de vragenlijst zorgde dit ervoor dat het onderzoek nog betrouwbaarder werd. Interviews werden vrijwel direct uitgewerkt. Hierdoor was de interviewer in staat zich de interviews goed te herinneren waardoor een onjuiste weergave van het interview werd voorkomen.

Om de betrouwbaarheid van het onderzoek nog verder uit te breiden is er een aanvullend dossieronderzoek uitgevoerd. De antwoorden die in de enquêtes gegeven zijn door de jongeren werden vergeleken met de informatie die vermeld stond in de dossiers. Op deze manier is naar voren gekomen in hoeverre er sprake was van vertekening van de antwoorden in de enquêtes. Voordat de enquêtes naar de jongeren werden opgestuurd, is deze gecontroleerd door de praktijkleiding om de betrouwbaarheid te vergroten. Tevens zijn de enquêtes verstuurd namens Bureau Jeugdzorg Overijssel. Omdat de jongeren bekend zijn met deze instelling, zal dit professioneler overkomen en zijn de jongeren sneller bereid om te antwoorden.

Dit onderzoek is kleinschalig uitgevoerd. Dat betekent dat de uitkomsten niet in feiten en conclusies zijn uitgedrukt maar in constatering. Het onderzoek is te klein om met goede conclusies te komen.

Belemmeringen

Tijdens het onderzoek zijn de onderzoekers een aantal belemmeringen tegengekomen, die de validiteit van het onderzoek hebben verminderd. Hieronder een opsomming van de belemmeringen met daarbij een korte toelichting.

- De respons van de enquêtes is 16,94 %. Dit betekent dat de onderzoekers iets minder dan één vijfde deel van de verzonden enquêtes terug hebben gekregen. Het kan daarom een vertekend beeld geven omdat je maar van een klein deel van de jongeren hebt vernomen wat zij van het HKA of het jeugdreclasseringscontact vonden. Er kan daarom gesproken worden van een belemmering. De reden van het lage respons zal verderop in dit onderzoek duidelijk worden.
- Tijdens het onderzoek is er gemeten over een periode na de begeleiding. Dit houdt in dat de jongeren al enige tijd geen contact meer hebben met de jeugdreclassering. Dit kan verschillen van één tot drie jaar. De adresgegevens van het registratieprogramma binnen Bureau Jeugdzorg kunnen daarom afwijken van het huidige adres van de jongeren. De jongeren kunnen inmiddels zijn verhuisd of een andere verblijfplaats hebben.

3.5. Verwerking onderzoeksgegevens

Het verwerken van de gegevens die uit de enquêtes voortvloeiden, werd op een zorgvuldige manier gedaan. Zo is er aan alle enquêtes een respondentnummer gekoppeld. Hierdoor konden wij de enquêtes verbinden aan de bijbehorende dossiers. De enquêtes van de HKA jongeren en de peergroup zijn onafhankelijk van elkaar onderzocht. Iedere vraag is apart bekeken en hierbij is een vergelijking gemaakt tussen de antwoorden die HKA jongeren hebben gegeven en van de antwoorden van de peergroup. De vragen die gericht zijn op de leefomstandigheden van de jongeren zijn verwerkt in grafieken door middel van percentages. Deze grafieken zijn gemaakt in een Excel bestand. De andere vragen uit de enquête zijn verwerkt in tabellen die gemaakt zijn in Word. In deze tabellen worden cijfers weergegeven en geen percentages.

Bij het dossieronderzoek is er gekeken naar 'de situatie bij aanvang van het jeugdreclasseringscontact' en de situatie een 'half jaar na aanvang van het jeugdreclasseringscontact.' Dit is gebeurd bij de HKA jongeren en bij de peergroup. Omdat er naar de 'situatie bij aanvang van het jeugdreclasseringscontact' in het dossier gekeken wordt, kan er een vergelijking gemaakt worden met dossiers en de antwoorden die jongeren hebben gegeven in de enquêtes. Omdat er ook naar de situatie een half jaar na de aanvang van het jeugdreclasseringscontact gekeken wordt, kunnen de ontwikkelingen van de jongeren geanalyseerd worden.

De interviews die gehouden zijn werden na afloop direct verwerkt en gelabeld. Hierdoor kon er een vergelijking gemaakt worden tussen de verschillende interviews. Er kwamen overeenkomsten en verschillen naar voren die ook verwerkt zijn in het onderzoek. Hier zijn constatering uit voort gekomen, zie hoofdstuk 5.

CASUS

‘Ik heb al eerder mensen beroofd. Vaak met een groepje. Meestal dreig ik alleen, maar soms moet ik ook even m’n handjes gebruiken. Bijvoorbeeld toen een man tegen me schreeuwde dat hij werkte voor zijn geld. Irritant mannetje. Zo van: dat ik niet werkte. Nou, ik wil wedden dat die man uit een ander nest komt dan ik. Vast in een keurig Hollands gezin geboren. Terwijl ik over een hele oceaan moest vliegen om hier te komen. Die man moest zijn bek houden en daarom heb ik hem geslagen. Maar toen ik hem al na één klap in elkaar zag krimpen van de pijn, dacht ik: “wat? Jij hebt nog niks van de wereld gezien!” Toen heb ik ‘m ook nog drie keer in zijn maag geschopt.’

(Vasthoudend en effectief. Commissie Van Montfrand.)

Naam : Jimmy
Leeftijd : 17 jaar
School / werk : Even niks
Woonplaats : Rotterdam
Delict : Jatten van laptop onder
bedreiging van geweld





hoofdstuk

4

RESULTATEN

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het onderzoek gepresenteerd. De resultaten zijn gebaseerd op de uitkomsten van literatuuronderzoek en praktijkonderzoek. Het literatuuronderzoek is gebaseerd op de bestaande theorie waarmee de onderzoeksvragen beantwoord kunnen worden. Het praktijkonderzoek bestaat uit de resultaten van de enquêtes en interviews, welke voor een deel gekoppeld zijn aan de dossiers van de jongeren. De enquêtes en interviews zullen weergegeven worden in grafieken en tabellen met een schriftelijke toelichting.

4.1. Resultaten van literatuuronderzoek

Om het onderzoek uit te kunnen voeren is vooraf literatuuronderzoek gedaan. De literatuur is geselecteerd op basis van de deelvragen die geformuleerd zijn voor dit onderzoek. De beantwoording van deze deelvragen is nodig om de centrale onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden. Hieronder is een deel van de deelvragen uitgewerkt. Voor de beantwoording van de overige deelvragen zie hoofdstuk 5.

Hoe heeft de HKA zich ontwikkeld?

De HKA is een aparte interventie binnen de jeugdreclassering. In het jaar 2000 besloot het Ministerie van Justitie om de harde kern landelijk in te voeren. De aanpak is ontwikkeld in projecten op verschillende plaatsen in het land. Het strenge controlerende karakter van de HKA, met een stevige juridische stok achter de deur, is alleen geïndiceerd bij jongeren die een groot recidive- en schaderisico hebben. Kenmerkend aan de HKA is een zakelijke, structurerende en directieve aanpak met verplichte weekprogramma's en strakke controles.

Wat houdt deze interventie in?

Zoals in paragraaf 2.2 is beschreven wordt de HKA interventie door de rechter opgelegd aan jongeren tussen de twaalf en achttien jaar voor de duur van zes maanden. De HKA is bedoeld voor jongeren die een 'laatste' kans krijgen. De HKA wordt getypeerd door een aantal kenmerken. Ten eerste gaat het om een specifieke doelgroep, het is een zware aanpak. Daarnaast is de aanpak intensief. In de eerste periode zit de jongere 'gevangen' in een net van afspraken en controles. Er wordt gecontroleerd of de jongere zich aan het weekschema en aan de afspraken houdt. Deze controle is bedoeld om de jongere op het rechte spoor te houden. Tegelijkertijd wordt de jongere ondersteund bij het opbouwen van een ander leven en bij het ontwikkelen van een gezonde sociale context. Wanneer de jongere zich niet aan de afspraken houdt of zich verzet tegen het HKA traject, krijgt hij/zij een eerste waarschuwing door middel van een gele kaart. Maakt de jongere hierna nog een overtreding, dan volgt de rode kaart.

Wanneer komen jongeren voor de HKA in aanmerking?

Er is een aantal voorwaarden wanneer een jongere het HKA traject wil volgen. De score op de criminogene factor 'delictgeschiedenis' moet hoog zijn. Het gaat hierbij om ernstige delicten. Daarnaast moet de jongere een hoge score hebben op meerdere andere criminogene factoren. Er is sprake van een antisociale context. Ook moet er voldoende voorgaande inzet van professionals zijn geweest om te rechtvaardigen dat dit de laatste kans is. Er moet voldoende perspectief zijn op het slagen van een HKA. De jongere is gemotiveerd om aan het traject deel te nemen nadat de keuze hem/haar is voorgelegd (ouders moeten hier ook toestemming voor geven). Er wordt van de ouders ook verwacht dat zij actief mee werken aan dit traject.

Hoe worden de gele en rode kaart volgens de interventie ingezet?

Wanneer de jongere zich niet aan de afspraken houdt of zich verzet tegen het HKA traject, krijgt hij/ zij een eerste waarschuwing door middel van een gele kaart. Dit houdt in dat de jongere niet nog een misstap mag begaan, hij/zij staat op scherp. Maakt de jongere hierna nog een overtreding, dan volgt de rode kaart. Dit betekent dat de jongere wordt teruggestuurd naar de rechtbank waar alsnog zijn vrijheidsstraf in acht wordt genomen (de voorwaardelijke vrijheidsstraf wordt omgezet naar een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf).

Wat zijn de leefomstandigheden van de deelnemers en hoe worden deze bevorderd tijdens de HKA?

Hieronder staan de leefomstandigheden van de deelnemers van de HKA beschreven.

1. Delictgeschiedenis
2. Huidige / laatste delict en delictpatroon
3. Huisvesting en wonen
4. Opleiding, werk en leren
5. Inkomen en omgaan met geld
6. Relaties met partner, gezin en familie
7. Vrienden, kennissen en vrijetijdsbesteding
8. Druggebruik
9. Alcoholgebruik
10. Geestelijke gezondheid
11. Denkpatroon, gedrag en vaardigheden
12. Houding

Punt 1 en 2 uit bovengenoemde leefomstandigheden zijn statische gegevens en zijn dus niet veranderbaar. Het zijn gegevens waar de jeugdreclasseerder niets aan kan veranderen. Hier wordt tijdens de HKA interventie dan ook niet aan gewerkt. Punt 3 tot en met 7 zijn de leefgebieden van de deelnemer en zijn wel veranderbaar. Hieraan wordt ook gewerkt tijdens een HKA traject. Zo is het bijvoorbeeld de bedoeling dat de deelnemer op school zit of een baan heeft. Als blijkt dat de deelnemer dit niet heeft, zal de jeugdreclasseerder zich hier over buigen en samen met de deelnemer oplossingen zoeken. Punt 8 tot en met 12 kunnen een bijdrage hebben geleverd aan het gepleegde delict. Deze gebieden worden tijdens de begeleiding meegenomen op het moment dat het problemen veroorzaakt, of veroorzaakt heeft.

4.2. Resultaten van praktijkonderzoek

Hieronder worden de resultaten van het praktijkonderzoek beschreven. Deze zijn onderverdeeld in drie groepen, namelijk enquêtes, dossiers en interviews. Binnen deze drie groepen worden de HKA jongeren en de peergroup los van elkaar beschreven om op deze manier overeenkomsten en verschillen te kunnen constateren.

Resultaten uit de enquêtes

Van de enquêtes die geretourneerd zijn, staan hieronder de resultaten weergegeven. Deze resultaten zijn afkomstig uit de vragen die opgesteld stonden in de enquêtes. Het gaat om de vragen waaraan nog geen dossiers gekoppeld zijn. Dit houdt in dat er alleen naar de resultaten van de enquêtes is gekeken. In totaal zijn dit tien enquêtes, waarvan zes gertourneerd door de HKA jongeren en vier door de peergroup.

Ben je na het jeugdreclasseringscontact nog eens met de politie in aanraking gekomen?

	HKA jongeren	Peergroup
Ja	2	2
Nee	4	2

Hoe vond jij de samenwerking van de jeugdreclassering met bijvoorbeeld jouw school, jouw ouders en andere mensen die betrokken waren tijdens deze begeleiding?

	HKA jongeren	Peergroup
Heel goed	1	
Goed	3	4
Soms goed, soms minder goed	1	
Slecht		
Heel slecht	1	

Hoe heeft het contact met de jeugdreclassering jou geholpen om je leven op bepaalde punten te verbeteren?

	HKA jongeren	Peergroup
Heel goed		1
Goed	3	3
Soms goed, soms minder goed	1	
Slecht	1	
Heel slecht	1	

Hoe heb jij de (streng) controle vanuit de jeugdreclassering ervaren?

	HKA jongeren	Peergroup
Zeer prettig		1
Prettig		3
Soms prettig, soms onprettig	4	
Niet prettig	1	
Helemaal niet prettig	1	

Resultaten uit de enquêtevragen die gekoppeld zijn aan de dossiers

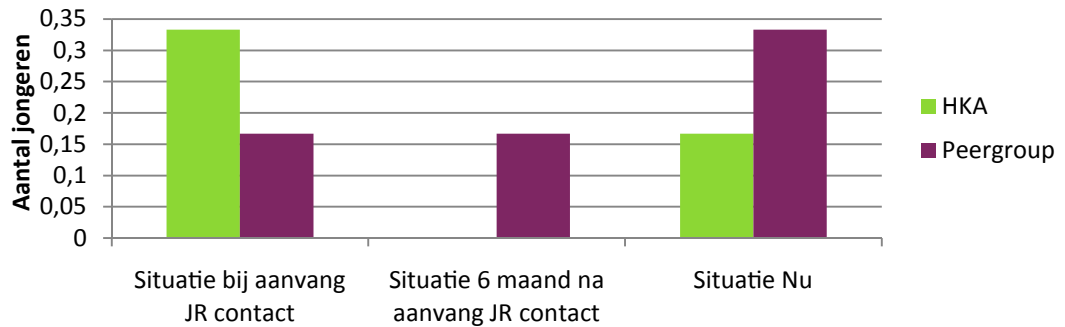
Twee vragen uit de enquête zijn gekoppeld aan het dossier. Deze vragen zijn aan de jongeren gesteld om goed te kunnen vergelijken hoe het tijdens het jeugdreclasseringscontact ging en hoe het nu met de jongeren gaat. Zoals eerder beschreven zijn er twee extra dossiers van de peergroup onderzocht die niet gekoppeld zijn aan een enquête. Dit om ervoor te zorgen dat er een gelijk aantal is tussen beide groepen. Een nadeel hiervan, is dat er bij deze twee jongeren niet gekeken kan worden hoe het nu met ze gaat omdat deze vraag niet uit het dossier gehaald kan worden. Wel kan er naar aanleiding van het dossier geconstateerd worden welke groei deze twee jongeren hebben doorgemaakt tijdens het jeugdreclasseringscontact. Van zowel de HKA jongeren en de peergroup zijn er bij iedere groep zes dossiers bekeken, inclusief de twee dossiers waarvan de jongeren geen enquête hebben teruggestuurd.

Uitleg grafieken

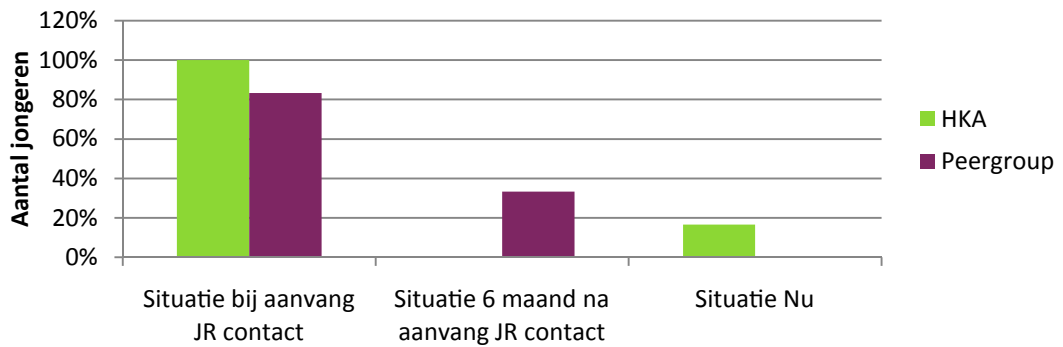
De eerste twee vragen van de enquête (zie bijlage) worden verwerkt in grafieken. Bovenaan iedere grafiek wordt weergegeven om welke leefomstandigheid het gaat. Op de verticale as worden de jongeren in percentages weergegeven die op drie onderzoeksmomenten problemen ervaren. Dat wil zeggen dat op basis van de verstuurde enquêtes en de daarvan retour ontvangen exemplaren een omrekening heeft plaats gevonden in percentages. De drie onderzoeksmomenten zijn: 'de situatie bij aanvang van het jeugdreclasseringscontact', 'de situatie een half jaar na de aanvang van het jeugdreclasseringscontact' en de 'situatie nu.' De eerste twee onderzoeksmomenten zijn gebaseerd op de gegevens uit de dossiers. Hierin staan de leefomstandigheden vermeld waar de betreffende jongeren destijds problemen in hebben ervaren.

Bij het derde onderzoeksmoment zijn de gegevens gehanteerd uit de geretourneerde enquêtes. Hierbij wordt er gekeken naar de situatie nu. De jongeren hebben cijfers gegeven aan iedere leefomstandigheid. Cijfer 1 betekent heel goed, 2 betekent goed, 3 betekent soms goed, soms minder goed, 4 betekent slecht en 5 betekent heel slecht. Wanneer de jongeren een 3, 4 of 5 hebben gegeven, wordt er in de grafieken getoond dat de jongeren op dit gebied nog steeds problemen ervaren. Er is uitgegaan van de gemiddelde beoordeling per groep. De HKA jongeren worden dus onderscheiden van de peergroup.

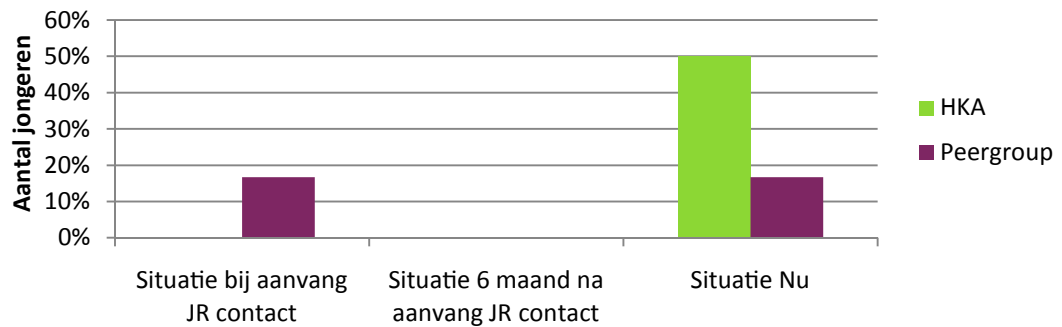
Leefomstandigheid Huisvesting en wonen

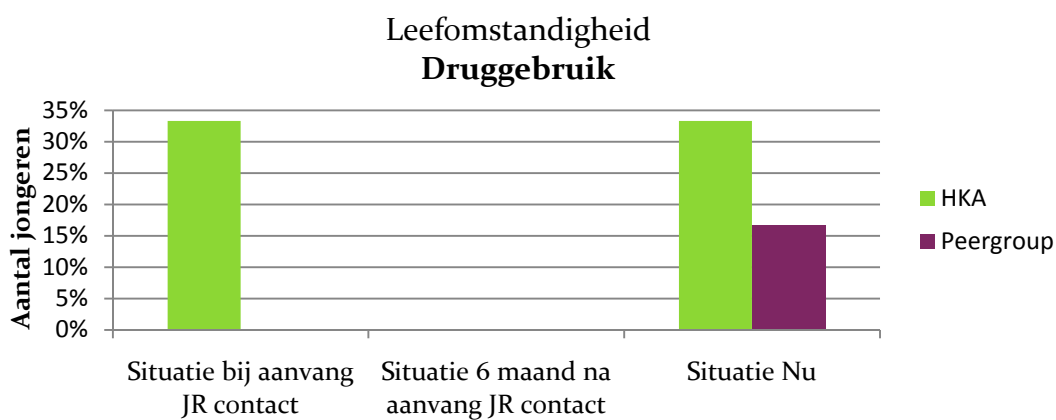
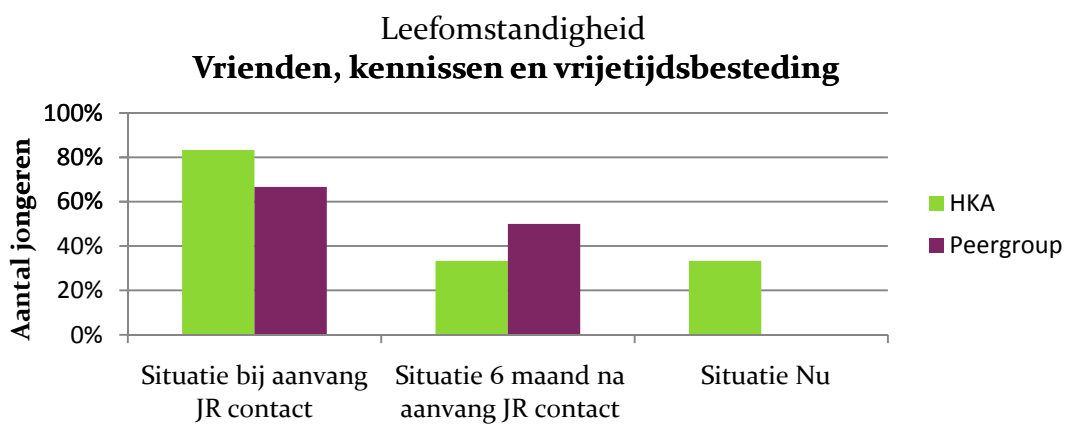
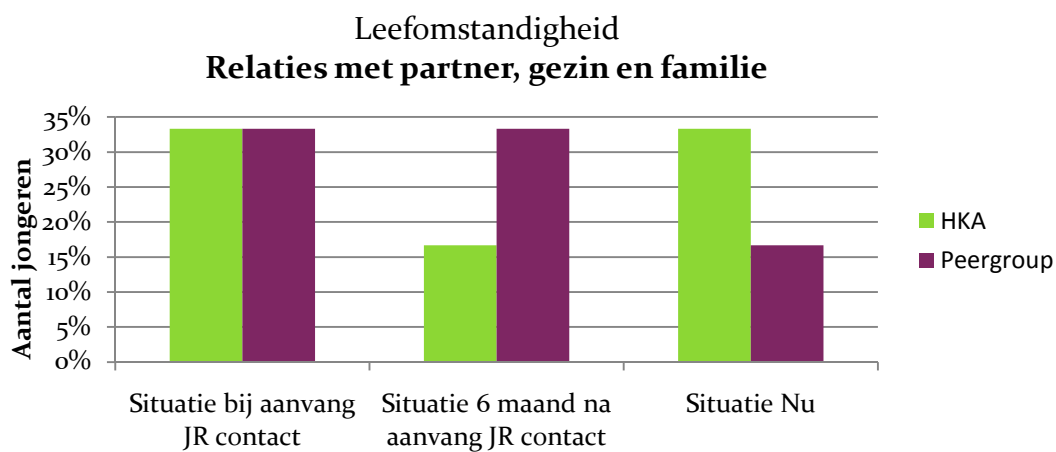


Leefomstandigheid Opleiding, werk en leren

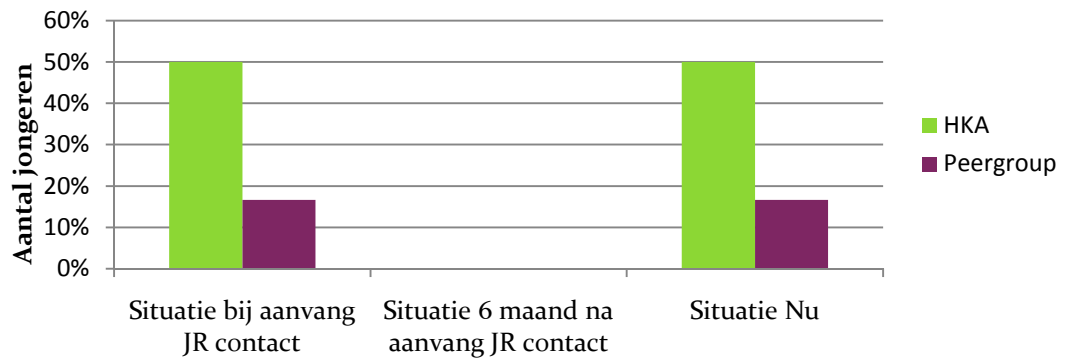


Leefomstandigheid Inkomen en omgaan met geld

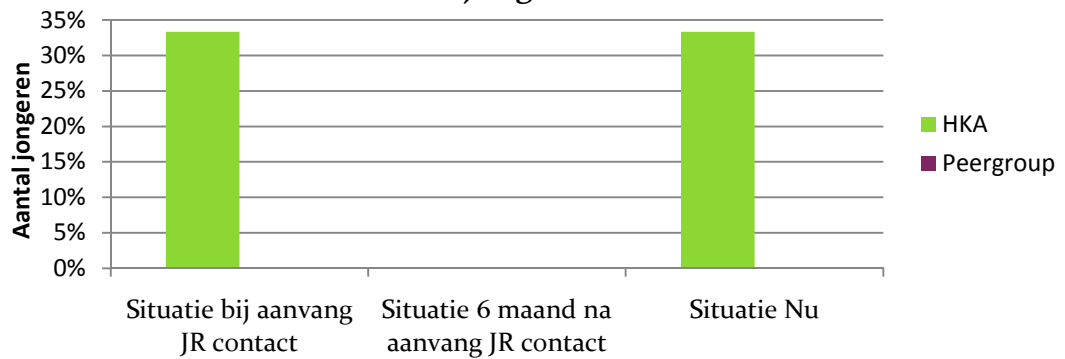


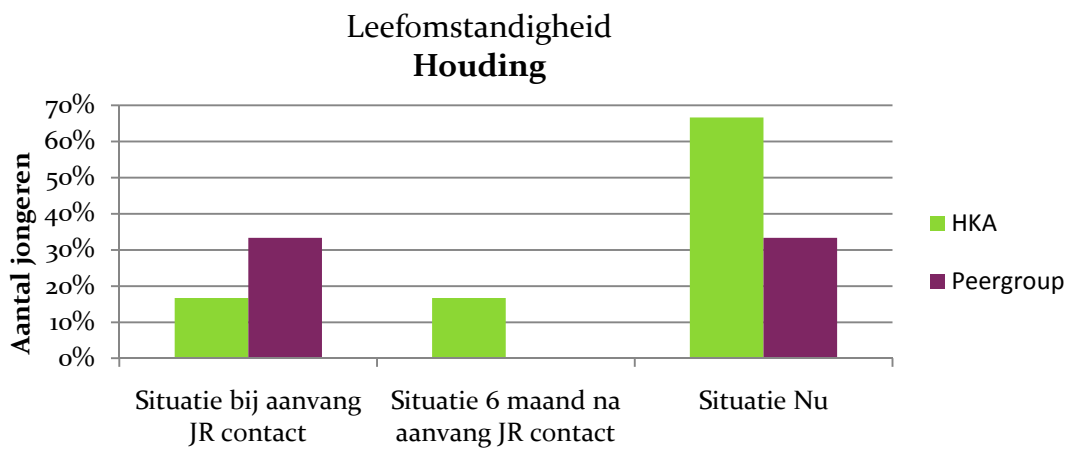
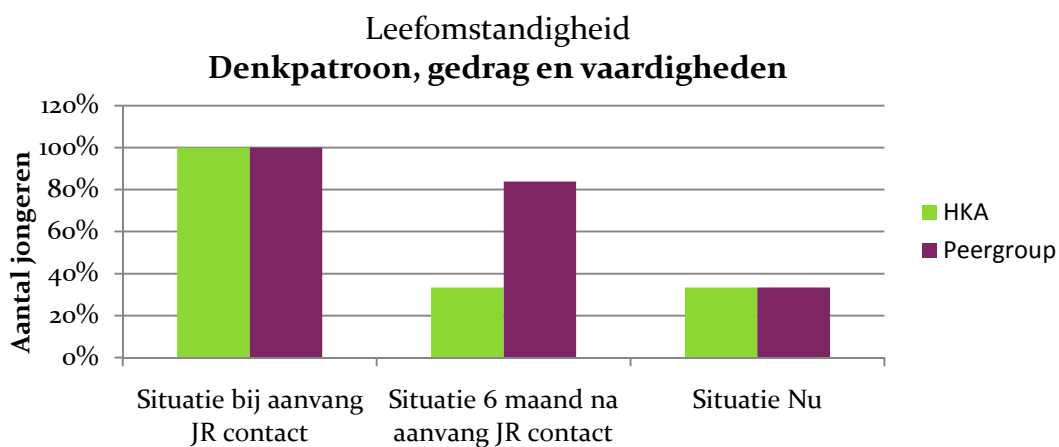


Leefomstandigheid Alcoholgebruik



Leefomstandigheid Geestelijke gezondheid



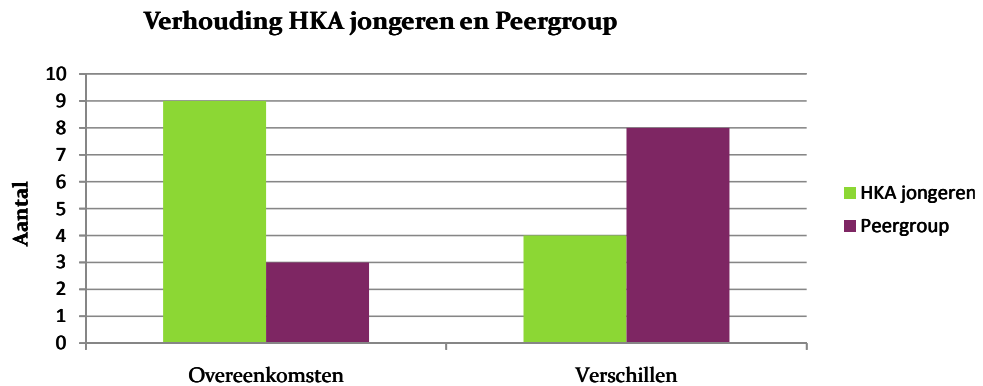


Hieronder wordt in de tabel weergegeven wat de uitkomsten zijn uit bovenstaande grafieken. De tabel heeft betrekking op de groep die de meeste problemen ervaart per leefomstandigheid. Zo is bijvoorbeeld te zien dat bij de leefomstandigheid 'huisvesting en wonen' de HKA jongeren meer problemen ervaren bij de aanvang van het jeugdreclasseringscontact dan de peergroup. Zes maanden na de aanvang ervaart de peergroup het meeste problemen bij de leefomstandigheid huisvesting en wonen. In de situatie zoals die nu is ervaart wederom de peergroup de meeste problemen op dit gebied. Bij de leefomstandigheden waar het aantal problemen even groot is, wordt dit niet aangegeven in de tabel.

	Situatie bij aanvang JR contact		Situatie 6 maand na aanvang JR contact		Situatie nu	
	HKA	Peergroup	HKA	Peergroup	HKA	Peergroup
Huisvesting en wonen	x			x		x
Opleiding, werk en leren	x			x	x	
Inkomen en omgaan met geld		x			x	
Relaties met partner, gezin en familie				x	x	
Vrienden, kennissen en vrijetijdsbesteding	x			x	x	
Druggebruik	x				x	
Alcoholgebruik	x				x	
Geestelijke gezondheid	x				x	
Denkpatroon, gedrag en vaardigheden				x		
Houding		x	x		x	
	6	2	1	5	8	1

Resultaten uit de interviews

Hieronder worden de overeenkomsten en verschillen beschreven van de jongeren waarbij een interview is afgenomen. Het interview is in totaal bij zes jongeren afgenomen waarvan drie bij de HKA jongeren en drie bij de peergroup. De resultaten zijn gebaseerd op de informatie die de jongeren hebben gegeven.



Zoals je in deze grafiek kunt zien, komen bij de peergroup drie antwoorden van de jongeren met elkaar overeen en zijn er acht verschillen. Bij de HKA jongeren zijn er negen overeenkomsten en vier verschillen.

HKA JONGEREN

Overeenkomsten	▪ De jongeren zijn zich bewust geworden van de vrienden die ze hebben. Ze gaan nu voornamelijk met jongeren om die een positieve invloed op hen hebben. Dit was voor de HKA niet het geval. ▪ De jongeren hebben met name aan het begin van de HKA de interventie als pittig ervaren. Dit is gebaseerd op de strenge controles, vele regels en beperking van de vrijheid. ▪ De jongeren geven aan gedurende het traject steeds meer vrijheid te krijgen. Dit kunnen ze verdienen door zich aan de regels en afspraken te houden. ▪ Alle drie de jongeren zijn er van overtuigd dat zij na de HKA interventie niet snel meer de fout in zullen gaan. ▪ Het contact tussen de jeugdreclasseerder en de ouders ervaren de jongeren als positief. Ook zijn er regelmatig contacten tussen de jeugdreclasseerder en school. ▪ De jongeren hebben aan het begin van de HKA het contact tussen hen en de jeugdreclasseerder als niet zo goed ervaren. Ze geven als reden hiervan dat de jeugdreclasseerder veel vrijheden afneemt wat ze voorheen niet gewend waren. Na verloop van tijd is dit contact steeds beter geworden. ▪ Bij de introductie van de HKA werd gezegd dat de kans aanwezig is dat de politie langs zou komen. Echter is dit bij alle drie de jongeren tot nu toe niet gebeurd. ▪ De jongeren ervaren de strenge controle vanuit de jeugdreclassering als zinvol. ▪ De jongeren geven aan in positieve zin te zijn veranderd, hier heeft de HKA een aandeel in.
Verschillen	▪ Twee van de drie jongeren hebben tot nu toe een officiële waarschuwing in de vorm van een gele kaart gekregen. Tot een rode kaart is het bij geen van allen nog gekomen. ▪ Twee van de drie jongeren hebben de weekroosters als vervelend ervaren. Een beperking van hun vrijheid is hier een reden van. ▪ Bij iedere jongere helpt de HKA op verschillende leefomstandigheden. ▪ Twee van de drie jongeren heeft het gevoel dat de HKA helpt. De derde persoon vindt de HKA over het algemeen wel zinvol, maar weet niet of dit de reden is waarom hij in positieve zin veranderd.

PEERGROEP	
Overeenkomsten	▪ De jongeren ervaren het contact tussen de jeugdreclasseerder en de ouders als positief. ▪ Alle drie de jongeren ervaren hun jeugdreclasseerder als een prettig persoon. ▪ Alle drie de jongeren houden zich aan de afspraken en regels die zijn gemaakt met de jeugdreclasseerder.
Verschillen	▪ Eén van de drie werkt volgens een weekrooster die ook bij de HKA ingezet wordt. ▪ Twee van de drie jongeren vind het jeugdreclasseringscontact niet prettig. ▪ Twee van de drie hebben het gevoel dat het jeugdreclasseringscontact hen kan helpen, de derde persoon is niet te spreken over het jeugdreclasseringscontact. ▪ Twee denken geen recidive meer te plegen door de voorwaardelijke straf die zij boven het hoofd hebben hangen. Dit heeft niets te maken met het jeugdreclasseringscontact. De ander denkt wel dat het jeugdreclasseringscontact ervoor zorgt dat diegene geen recidive meer pleegt. ▪ Twee van de drie jongeren denken de kans op recidive zelf in de hand te hebben, de ander denkt dat dit komt door de jeugdreclassering. ▪ Twee van de drie jongeren vinden het jeugdreclasseringscontact zinvol doordat deze kan helpen bij de leefomstandigheden, de ander ervaart dit niet zo. Diegene vindt het contact waardeloos. ▪ Twee van de drie jongeren zijn tijdens het jeugdreclasseringscontact niet meer met de politie in aanraking gekomen, de derde persoon eenmalig. ▪ Twee van de drie jongeren denken het jeugdreclasseringscontact niet nodig te hebben, de ander wel.

CASUS

‘Toen ik en mijn moeder in Nederland kwamen, heeft een neefje een kamer voor ons geregeld. Van zo’n huisjesmelker. Het hok had niet eens ramen. Die neef schakelde me meteen in voor een paar klusjes. Ik verdien sindsdien wel aardig. Verkoop tweedehands scootertjes in de haven, beetje drugs runnen, overvalletje hier en daar. Ik geef dat geld graag uit aan gokken, kleren en schoenen. Hoewel ik op de Antillen ook geen lieverdje was, is het in Rotterdam wel erger geworden. Toen ik laatst uit de bak kwam, ben ik een hele tijd ‘begeleid’ door de Jeugdreclassering. Dat was wel een toffe gast. Sprak dezelfde taal als ik, al was het dan geen Papiamentu maar gewoon Rotterdams. Heeft ons aan een betere woning geholpen en aan een uitkering, heel fijn. Dat hij me ook een opleiding probeerde aan te smeren, ging me net weer te ver. Mijn moeder denkt er trouwens wél over om naar school of cursus te gaan. Straks wordt ze nog advocaat...’

‘Ik weet het: niemand zal ’t geloven, als ik zeg dat de Jeugdreclassering mij geholpen heeft... Want waarom ben ik dan toch weer de fout in gegaan? En weer en nog een keer. Het is zo’n beetje hetzelfde als stoppen met roken. Eerst vind je roken heel gewoon. Dan ben je van plan om te stoppen. Maar elke keer val je dan toch weer terug. Het verschil is dat je een voornemen hebt gemaakt. Dat je dus wéét dat het wel een hoop geld kost. Of ongezond is, of asociaal, volgens anderen. Die gast van de reclassering heeft gezorgd dat ik nu een plan heb. Dat is nieuw en dús heeft hij geholpen. Ik wil op den duur een normaler leven gaan leiden. Maar weet je, het is zo lastig. Niet meer drinken en blowen, alleen nog party’s in het weekend... Alles opgeven voor een baantje van negen tot vijf dat ook nog weinig verdient? En wees ’s eerlijk: als ik morgen weer wat uitvreet, dan kan het wel een half jaar duren voordat er sowieso plék is in de Hartelborgt. Of ergens anders. Dan is het wel heel moeilijk om niet iemands mobieltje te jatten. Om mijn leven echt om te gooien heb ik wel wat meer nodig dan begeleiding en een paar maanden naar tralies turen.’

(Vasthoudend en effectief. Commissie Van Montfrand.)

Naam : Jimmy
Leeftijd : 17 jaar
School / werk : Even niks
Woonplaats : Rotterdam
Delict : Jatten van laptop onder
bedreiging van geweld





hoofdstuk

5

CONSTATERINGEN EN DISCUSSIE

In dit hoofdstuk zal antwoord gegeven worden op de centrale onderzoeksvraag. Tevens zullen de belangrijkste onderzoeksresultaten samengevat worden, waaruit constateringenvoortvloeien. Daarnaast formuleren de onderzoekers hun visie over de resultaten.

Onze centrale onderzoeksvraag luidt: “Wat is het verschil in leefomstandigheden van jongeren die begeleid zijn volgens de HKA interventie en de peergroup die begeleid is volgens het reguliere jeugdreclasseringscontact?”

Aanleiding van deze onderzoeksvraag is dat Bureau Jeugdzorg Overijssel wil weten of de interventie voldoende tweeweg brengt gezien de leefomstandigheden van de jongeren. Ze hebben een vraag over het feit of er op een goede manier wordt geïnvesteerd tijdens de HKA. Om dit te weten te komen is er een vergelijkend onderzoek gedaan. Hieronder wordt per onderzoeksmethode weergegeven welke constatering er uit de resultaten voortvloeien. De constatering is gebaseerd op de ervaringen van de jongeren die zijn geïnterviewd en waarvan enquêtes terug zijn ontvangen.

5.1. Constateringen

Hieronder zullen de belangrijkste resultaten van de enquêtes, dossiers en interviews kernachtig samen gevat worden. Daaruit worden constatering geformuleerd.

Enquêtes

Constatering 1:

Uit de enquêtevragen is naar voren gekomen dat de inzet van de technieken (rode kaart/gele kaart en weekroosters) binnen de HKA een minder hoge score krijgt dan de technieken binnen het reguliere jeugdreclasseringscontact. Het reguliere jeugdreclasseringscontact scoort over het algemeen hoger. Hier kunnen wij uit opmaken dat de technieken binnen de interventie HKA op de onderzochte HKA jongeren minder succesvol is geweest. Dit in tegenstelling met de technieken die ingezet worden tijdens het reguliere jeugdreclasseringscontact bij de peergroup.

Constatering 2:

Zoals eerder genoemd, kan er geconstateerd worden dat er een klein aantal enquêtes is terug gestuurd. Om duidelijkheid te geven wat de redenen hiervoor kunnen zijn, is hieronder een theoretische verklaring weergegeven.

De doelgroep van dit onderzoek, jongeren, wordt gekenmerkt door de puberteit. De puberteit is de fase tussen de twaalf- en achttiende levensjaar waarin jongeren een eigen identiteit ontwikkelen. Bij deze fase staat ook het losmakingproces centraal. De puber wil zelfstandig zijn, zijn/haar eigen beslissingen nemen, verantwoordelijkheid dragen en meer tijd buitenshuis doorbrengen. Dit gaat regelmatig gepaard met conflicten met ouders. Door bovenstaande kenmerken worden de contacten met leeftijdsgenoten meer diepgaand. Voor een puber is het erg belangrijk dat hij door zijn/haar vrienden in de vriendengroep wordt geaccepteerd. Daarom conformeert hij/zij zich aan de normen, rages en modes die in de groep gelden. Daarnaast maakt een puber een emotionele ontwikkeling door waarbij hij/zij veel bezig is met uiterlijk en lichamelijke ontwikkelingen. Pubers staan vaak bekend om hun ongemotiveerde houding (Verhoef en Hautvast-Haaksma).

Motivatie is de prikkel die je nodig hebt om tot een verandering of een actie te komen. Motivatie is een persoonlijke drijfveer. Ieder mens heeft motivaties, men kan zich hier niet aan onttrekken. Ook het niet gemotiveerd zijn voor iets, is een vorm van motivatie. De gevoelens van moeite en verzet kunnen ook een bron zijn om tot motivatie te komen. Motivatie betekent letterlijk in beweging brengen. Behoeften zijn de basis voor motivatie. Zo kunnen pubers bijvoorbeeld de behoefte hebben om kleren te kopen om bij een bepaalde groep te horen. Dit kan een motivatie zijn om te gaan werken waardoor de jongere geld verdient waarvan hij/zij dan de kleren kan kopen. Doordat je een bepaalde behoefte wilt vervullen, raak

je ergens gemotiveerd voor. Behoeften komen niet uit de lucht vallen, maar worden door verschillende factoren beïnvloed waarbij aanleg, opvoeding, omgeving en zelfbepaling de belangrijkste zijn (Van de Brug en Ham-Willemsen, 2007).

Kijkend naar het onderzoek kan er geconstateerd worden dat jongeren niet tot nauwelijks gemotiveerd waren voor het invullen van de enquête. Dit is af te leiden van het minimale respons. Waar komt deze ongemotiveerde houding vandaan? Dit zou te maken kunnen hebben met de te lange tijd die tussen het jeugdreclasseringscontact en het versturen van de enquête zit. Dit varieert namelijk van één tot drie jaar na de afsluiting van het jeugdreclasseringscontact. Andere redenen zouden kunnen zijn; druk met leeftijdsgenoten, andere interesses, bezig met uiterlijk, lichamelijke ontwikkelingen en het ontbreken van behoeftes aan motivaties (de enquêtes leveren jongeren persoonlijk niets op). Dit leidt tot de constatering dat jongeren andere prioriteiten hebben gesteld dan het invullen van de enquête. Alles bij elkaar zijn jongeren een lastig te bereiken doelgroep voor een onderzoek.

Enquêtevragen die gekoppeld zijn aan de dossiers

Constatering 1:

Bij de leefomstandigheden; houding / alcoholgebruik / druggebruik / inkomen en omgaan met geld en huisvesting en wonen kan er geconstateerd worden dat bij de HKA jongeren en de peergroup een terugval is. Hierin is te zien dat bij aanvang van het jeugdreclasseringscontact op deze leefomstandigheden veel problemen werden ervaren. Echter, een half jaar na de aanvang ging dit beter. Nu, één tot drie jaar later, zijn veel van deze jongeren weer teruggevallen wat betekent dat zij wederom problemen ervaren op bovengenoemde gebieden. Dit zijn leefomstandigheden die bij deze jongeren meer aandacht vergen.

Constatering 2:

Bij de leefomstandigheden; opleiding, werk en leren / vrienden, kennissen en vrijetijdsbesteding en denkpatroon, gedrag en vaardigheden is bij beide groepen een groei te zien. Ook na het jeugdreclasseringscontact hebben de jongeren hier minder problemen in ervaren. Dit kan betekenen dat het jeugdreclasseringscontact hier een positieve bijdrage aan heeft geleverd.

Constatering 3:

Uit het onderzoek is naar voren gekomen dat er wel degelijk verschil is in leefomstandigheden tussen de HKA jongeren en de peergroup. De HKA interventie is effectief op korte termijn, terwijl deze jongeren op lange termijn echter meer problemen ervaren. De peergroup jongeren ervaren op korte termijn meer problemen op de leefomstandigheden en op lange termijn minder.

Constatering 4:

Uit onderzoek is naar voren gekomen dat de peergroup jongeren gemiddeld 36,4 % op een ander gebied van de leefomstandigheden problemen heeft ervaren dan het dossier aangeeft. Bij de HKA jongeren is dit gemiddeld 35,3%.

Interviews

Constatering 1 (HKA):

Uit de interviews met de HKA jongeren is naar voren gekomen dat zij gedurende het traject steeds meer vrijheid hebben verdiend. Het is ons opgevallen dat de HKA interventie op de jongeren een positief effect heeft gehad. De jongeren krijgen immers meer vrijheden naar mate zij zich aan de afspraken houden en laten zien dat zij verantwoordelijkheid kunnen dragen. Daarnaast is ons tijdens de interviews opgevallen dat jongeren aangaven dat zij een stijgende lijn zien in de leefomstandigheden. Dit met name op de gebieden waar de jongeren voorheen problemen in hadden.

Constatering 2 (HKA):

De geïnterviewden gaven aan in positieve zin te zijn veranderd na de interventie HKA. Wij zijn van mening dat deze jongeren niet snel zullen recidiveren. Wij zijn tot deze mening gekomen omdat de jongeren tijdens de interviews aan hebben gegeven niet nog eens de fout in te zullen gaan en met politie in aanraking willen komen.

Constatering 3 (HKA):

Tijdens de interviews kwam herhaaldelijk naar voren dat de geïnterviewden de strenge controle van de HKA interventie als zinvol hebben ervaren. Hier kunnen wij uit opmaken dat consequent controleren een positief aspect is binnen de interventie.

Constatering 4 (peergroup):

Uit de interviews is naar voren gekomen dat twee van de drie jongeren vindt dat het reguliere jeugdreclasseringscontact niet de factor is die de kans op recidive verkleint. De jongeren vinden dat zij dit zelf in de hand hebben en dat de voorwaardelijke straf als stok achter de deur dient om geen recidive meer te plegen. Hier kunnen wij uit opmaken dat het reguliere jeugdreclasseringscontact bij twee van de drie jongeren niet zinvol genoeg is om ervoor te zorgen dat het belangrijkste doel van de jeugdreclassering, namelijk de kans op recidive, verminderd wordt.

5.2. Beantwoording van de deelvragen

Hieronder is antwoord gegeven op de deelvragen die geanalyseerd zijn naar aanleiding van de enquêtes en interviews. De overige deelvragen, die beantwoord konden worden door middel van literatuur, staan uitgewerkt onder paragraaf 4.1.

Hoe gaat het momenteel met de jongeren die deel hebben genomen aan de HKA interventie gezien de leefomstandigheden?

Bij aanvang van de HKA interventie heeft deze doelgroep veel problemen ervaren op de verschillende leefomstandigheden. Dit had te maken met het feit dat deze jongeren tot een zwaardere doelgroep behoorden. Na het HKA traject van een half jaar kan geconstateerd worden dat de problemen op de verschillende leefomstandigheden verminderen. Uit dit onderzoek blijkt dat de problemen bij de HKA jongeren gezien de leefomstandigheden na een periode van één tot drie jaar zijn toegenomen. Een groot aantal van de onderzochte jongeren ervaren op dit moment nog steeds problemen.

Hoe gaat het momenteel met de jongeren die deel hebben genomen aan het reguliere jeugdreclasseringscontact gezien de leefomstandigheden?

Bij aanvang van het reguliere jeugdreclasseringscontact heeft deze groep jongeren minder problemen ervaren op de verschillende leefomstandigheden dan de HKA jongeren. Bij de meting van een half jaar na aanvang is er te zien dat deze jongeren meer problemen hebben gekregen op deze gebieden. Nu, één tot drie jaar na aanvang van het jeugdreclasseringscontact, zijn er minder problemen dan bij de meting na een half jaar. Er is in deze periode dus vooruitgang te zien. Wanneer er gekeken wordt naar de huidige situatie van de jongeren, kan er geconstateerd worden dat zij nog steeds problemen ervaren maar dat dit in mindere mate is in vergelijking met de HKA jongeren.

Hoe hebben de deelnemers van de HKA deze interventie ervaren?

Uit de interviews is naar voren gekomen dat de jongeren die deel hebben genomen aan deze interventie, deze als succesvol hebben ervaren. Zij gaven aan na deze interventie meer structuur in hun leven te hebben en in positieve zin te zijn veranderd. Echter, bij de enquêtes komt naar voren dat de ondervraagden de interventie HKA als niet prettig hebben ervaren. Dit had mede te maken met de

strengere controle en beperking van de vrijheden. Hierin is te zien dat het per jongere verschilt, maar dat ook de manier van ondervragen (interviews en enquêtes) kan leiden tot verschillende antwoorden.

Hoe hebben de deelnemers van het reguliere jeugdreclasseringscontact deze interventie ervaren?

Uit de interviews met de jongeren is gebleken dat de jongeren het jeugdreclasseringscontact niet geheel als succesvol hebben ervaren. Ze gaven aan dat het jeugdreclasseringscontact wel helpt bij bijvoorbeeld het zoeken naar school of werk. Maar dat het niet helpt bij het terugnemen van de kans op recidive. Zij gaven aan dat dit zelf in de hand te hebben. Uit de enquêtes is naar voren gekomen dat de jongeren het contact met de jeugdreclasserders als positief hebben ervaren. Zij hadden het gevoel dat zij serieus genomen werden en konden problemen tot op een bepaalde hoogte bespreekbaar maken. Ook hierin is te zien dat het per jongere verschilt, maar dat ook de manier van ondervragen (interviews en enquêtes) kan leiden tot verschillende antwoorden.

Hoe was de samenwerking tussen Bureau Jeugdzorg en andere ketenpartners zoals school, Raad voor de Kinderbescherming, ouders / opvoeders?

Over het algemeen hebben de HKA jongeren en de peergroup het contact tussen ouders en de jeugdreclasserders als succesvol ervaren. Zij gaven aan dat er regelmatig contact was. Ook kwam bij veel van deze jongeren naar voren dat er regelmatig contact was met school. Over de andere ketenpartners is weinig gezegd. Dit had te maken met het feit dat de jongeren hier weinig zicht op hadden.

5.3. Beantwoording centrale onderzoeksvraag

“Wat is het verschil in leefomstandigheden van jongeren die begeleid zijn volgens de HKA interventie en de peergroup die begeleid is volgens het reguliere jeugdreclasseringscontact?”

Uit dit onderzoek is naar voren gekomen dat de HKA interventie tot zes maanden na de aanvang van de interventie succesvol is geweest op de betreffende jongeren. Echter ervaren zij één tot drie jaar na de interventie meer problemen op de leefomstandigheden dan een half jaar na aanvang. De peergroup jongeren ervaren op korte termijn meer problemen dan de HKA jongeren gezien de leefomstandigheden. Op lange termijn is geconstateerd dat de peergroup jongeren juist weer minder problemen ervaren.

Tijdens dit onderzoek is naar voren gekomen dat de HKA jongeren (in de huidige situatie) in acht leefomstandigheden problemen ervaren. Het gaat om de leefomstandigheden: opleiding, werk en leren / inkomen en omgaan met geld / relaties met partner, gezin en familie / vrienden, kennissen en vrijetijdsbesteding / druggebruik / alcoholgebruik / geestelijke gezondheid en houding. Dit in tegenstelling met de peergroup. Zij ervaren (in de huidige situatie) echter maar in één leefomstandigheid een probleem, namelijk huisvesting en wonen.

Het verschil tussen de HKA jongeren en de peergroup ziet er als volgt uit:

	HKA jongeren	Peergroup
Situatie bij aanvang van het JR contact	Veel problemen	Weinig problemen
Situatie 6 maand na aanvang van het JR contact	Weinig problemen	Veel problemen
Situatie één tot drie jaar na aanvang van het JR contact	Veel problemen	Weinig problemen

5.4. Discussie

In deze paragraaf zal de eigen mening van de onderzoekers naar aanleiding van dit onderzoek duidelijk worden. Vervolgens zullen zij de methode van onderzoek evalueren.

Enquêtes

Bij de enquête is naar voren gekomen dat de onderzochte HKA jongeren een minder hoge score geven aan de technieken die ingezet worden tijdens de HKA interventie. Dit in tegenstelling met de peergroup die een hoge score geeft aan de technieken binnen het reguliere jeugdreclasseringscontact.

Op empathisch vermogen kunnen de onderzoekers begrijpen dat de technieken uit de interventie HKA minder hoog scoren. Dit omdat de technieken leiden tot het beperken van vrijheden, het bieden van structuur en verantwoorden van de daginvulling. Ook bestaat deze interventie uit vele controles, wekelijkse contacten en zijn deze jongeren vanuit huis weinig structuur en gezag van ouders gewend. Wij kunnen daarom begrijpen dat de jongeren de technieken als belastend hebben ervaren. De onderzoekers vinden deze interventie wel een zinvolle manier om de jongeren structuur in hun leven te bieden. Daarnaast vinden de onderzoekers de HKA een goede interventie om de jongeren een laatste kans te bieden om participatie in de maatschappij te bevorderen.

Enquêtevragen die gekoppeld zijn aan de dossiers

Uit onderzoek is naar voren gekomen dat op lange termijn wel degelijk verschil is in leefomstandigheden tussen de HKA jongeren en de peergroup. De HKA interventie is effectief op korte termijn, terwijl deze jongeren op lange termijn echter meer problemen ervaren. De peergroup jongeren ervaren op korte termijn meer problemen op de leefomstandigheden en op lange termijn minder.

Wij vinden het resultaat verbazingwekkend maar ook begrijpelijk. Wij noemen het verbazingwekkend omdat wij de ontwikkelingen gedurende de drie onderzoeksmomenten niet hadden verwacht. In de resultaten is te zien dat de HKA jongeren met de nodige problemen de interventie instappen. Vervolgens is te zien dat het een half jaar later over het algemeen een stuk beter gaat dan bij aanvang. In de huidige situatie is te zien dat de jongeren voor een groot deel weer problemen ervaren op verschillende leefomstandigheden. Hieruit is af te leiden dat de interventie HKA op korte termijn zeer effectief is, maar op lange termijn niet. Tijdens het onderzoek hadden wij niet zien aankomen dat deze resultaten naar voren zouden komen. Anderzijds begrijpen wij deze uitkomsten wel omdat een half jaar lang zwaar wordt ingezet op de leefomstandigheden van deze jongeren en van jongeren verwacht wordt om mee te werken, anders worden ze terug gestuurd naar Justitie. Na afloop van de interventie krijgen zij veel vrijheden terug waardoor de kans aanzienlijk is dat de jongeren weer terug vallen in het oude patroon met desondanks kleine verbeteringen. Na de HKA krijgen veel jongeren het reguliere jeugdreclasseringscontact opgelegd. Als onderzoekers vinden wij het daarom wel bijzonder om te zien dat deze jongeren toch op lange termijn meer problemen ervaren dan de peergroup. Dit terwijl de peergroup ook het reguliere jeugdreclasseringscontact heeft gevolgd.

Interviews

In tegenstelling met de uitkomsten van de enquêtes, komt tijdens de interviews naar voren dat de HKA door de jongeren als positief wordt beschouwd en effect heeft. Dit is naar aanleiding van de resultaten van de enquête wel begrijpelijk omdat de jongeren die wij hebben geïnterviewd aan het einde van het HKA traject zitten. In de resultaten van de enquêtes is dan ook te zien dat tijdens dit onderzoeksmoment (een half jaar na de aanvang van de interventie) de jongeren een stuk minder problemen ervaren als bij de aanvang van de HKA. Wanneer er uitgegaan wordt van de resultaten van de enquêtes, kan er bij deze jongeren een voorspelling gedaan worden dat zij op lange termijn alsnog problemen gaan ervaren op de verschillende leefomstandigheden.

Wij, als onderzoekers, zijn dan ook van mening dat de maatschappij op bovengenoemde voorspellingen al preventief kan inzetten. Dit zou kunnen door een andere interventie in te zetten op de jongeren die de HKA hebben afgerond en die normaliter het reguliere jeugdreclasseringscontact zouden gaan volgen.

Tot slot gaven de geïnterviewden aan in positieve zin te zijn veranderd na de interventie HKA. Uit deze constatering konden wij opmaken dat deze jongeren niet snel zullen recidiveren. Na de opgedane kennis naar aanleiding van de uitkomsten van de enquêtes, twijfelen de onderzoekers aan deze constatering. Deze uitkomst is alleen gebaseerd op de jongeren die deel hebben genomen aan het onderzoek. Wanneer je dit onderzoek grootschalig uit zou voeren, is de kans aanwezig dat er andere uitkomsten uit zullen voortvloeien dan het kleinschalige onderzoek dat nu is uitgevoerd.

Wij denken dat de HKA een goed middel kan zijn om de jongeren te helpen bij het opzetten van een toekomstperspectief. Na deze interventie is het aan de jongeren om op het rechte pad te blijven en is het aan de jeugdreclassering om een passende interventie op de HKA te laten aansluiten. Het zou goed zijn dit als overgang te laten dienen tussen de HKA interventie en het reguliere jeugdreclasseringscontact.

Evaluatie methode van onderzoek

Tijdens dit onderzoek wordt gesproken over constateringen. Hier is bewust voor gekozen omdat dit onderzoek kleinschalig is uitgevoerd en daarom niet echt gesproken kan worden over conclusies. Echter realiseren wij ons ook dat de constateringen enkel zijn gebaseerd op de uitkomsten van de interviews en de respons van de enquêtes. Dit onderzoek gaat uit van de ervaringen van een zeer beperkte groep jongeren. Wel denken wij dat dit onderzoek een aanzet kan zijn om grootschalig onderzoek te doen en daarbij te onderzoeken hoe het beste aangesloten kan worden op de interventie HKA.

65

5.5. Aanbevelingen

Hieronder zullen wij aanbevelingen vermelden die voort zijn gevloeid uit de constateringen uit dit onderzoek. Daarnaast zijn de onderzoekers tijdens de uitvoering van het onderzoek tegen punten aangelopen die verbeterd kunnen worden. Ook hier zullen aanbevelingen aan gekoppeld worden. Wij hopen met deze algemene aanbevelingen te bereiken dat Bureau Jeugdzorg Overijssel eventueel verder onderzoek kan verrichten.

- Om er op lange termijn voor te zorgen dat de HKA jongeren geen problemen meer ervaren op de verschillende leefomstandigheden, is ons advies om met een passende aanpak te komen die na de HKA interventie ingezet kan worden. De jongeren zouden niet direct na de HKA interventie het reguliere jeugdreclasseringscontact moeten gaan volgen, wat doorgaans regelmatig gebeurt. Het zou effectiever zijn om deze jongeren een passende aanpak te bieden die de overgang van de HKA naar het reguliere jeugdreclasseringscontact versoepelt. Dit kan voorkomen dat de jongeren van het ene op het andere moment veel controle kwijt zijn waardoor de kans groter is dat de jongeren terugvallen in het oude delictpatroon. Deze passende aanpak zou zich dan ook moeten richten op het feit dat de jongeren nog wel de nodige technieken (bijvoorbeeld strenge controle) uit de HKA krijgen. Het is wel de bedoeling deze controles en andere technieken af te bouwen zodat de jongeren uiteindelijk het reguliere jeugdreclasseringscontact kunnen volgen.

- Zoals eerder benoemd is er geconstateerd dat de HKA jongeren (in de huidige situatie) in acht leefomstandigheden problemen hebben. Dit betekent dat deze jongeren op lange termijn weinig succes hebben ervaren in de HKA interventie gezien deze leefomstandigheden. In een vervolg onderzoek zou er mogelijk gekeken kunnen worden naar hoe jeugdreclasserders efficiënter in kunnen zetten tijdens de HKA interventie om op lange termijn ook een succesvol resultaat te hebben betreffende deze leefomstandigheden.
- In de dossiers van zowel de HKA jongeren als de peergroup hebben wij gemerkt dat er doelen zijn die bij een evaluatie rapport deels behaald zijn niet meer terug komen in het daarop volgende rapport. Op deze manier kan er niet terug gekeken worden of het betreffende doel uiteindelijk ook in zijn geheel behaald is. Het zou goed zijn om in ieder afsluitrapport alle doelen waar in het traject aan gewerkt is terug te laten komen. Op deze manier is het duidelijk en overzichtelijk voor anderen om te kunnen zien aan welke doelen gewerkt is en welke wel of niet behaald zijn.
- Tijdens het onderzoek is ons opgevallen dat er met regelmaat dossiers niet compleet zijn. Bij het reguliere jeugdreclasseringscontact missen er soms plannen van aanpak of evaluatierapporten. Het is belangrijk de dossiers wel compleet te houden om er voor te zorgen dat de ontwikkelingen van de jongeren duidelijk zichtbaar blijven. Ook wanneer bijvoorbeeld een zaak wordt over genomen door een andere jeugdreclasserder, is het voor diegene prettig om een compleet dossier in te zien. Het zou voor een eventueel vervolg onderzoek efficiënt zijn om te onderzoeken wat de reden is waarom er vele dossiers niet compleet zijn. Er kunnen dan maatregelen getroffen worden richting de jeugdreclasserders om ervoor te zorgen dat de dossiers compleet zijn.
- In enkele dossiers missen er afsluitrapporten van de interventie HKA. Deze worden regelmatig vervangen middels een plan van aanpak van het reguliere jeugdreclasseringscontact (omdat deze interventie direct wordt ingezet na het afronden van de HKA). Echter zou het goed zijn om bij iedere afsluiting van de HKA ook daadwerkelijk een HKA afsluitrapport in het dossier te doen. Zo kan een ieder die in het dossier van de betreffende jongere kijkt, terugzien op het verloop van de HKA interventie.
- Zoals eerder beschreven is er geen onderzoek gedaan naar de ervaringen van de jeugdreclasserders betreffende de HKA interventie en het reguliere jeugdreclasseringscontact. Door hier in de toekomst onderzoek naar te doen kan er gekeken worden naar de verschillende werkwijzen. De jeugdreclasserders kunnen dan mogelijk efficiënter inzetten op beide interventies wat kan leiden tot een positief effect in de verschillende leefomstandigheden op een lange termijn.





BRONVERMELDING

Literatuurlijst

- Krechtig, L. (2007). *ITB Harde Kern Aanpak*. Utrecht: MO groep.
- Vogelvang, B. (2005). *De jongere aanspreken; handboek methode jeugdreclassering*. Utrecht: Maatschappelijk Ondernemers Groep.
- Bijl, B., Beenker, L.G.M., Baardewijk, Y. van. (2005). *Individuele Traject Begeleiding op papier en in de praktijk*. Duivendrecht: PI Research
- Matkoski, S., Vervaeke, G. (2008). *Criminogene en beschermende factoren bij preventief gehechte jongens in een JJI*. Leuven: Leuven Instituut voor Criminologie, KU Leuven, WODC.
- Brug, W. van de., Ham-Willemsen, G. Drs. (2007). *Omgaan met jongeren*. (Tweede druk). Kampen: Kok.
- Commissie Van Montfrand (zj.). Vasthoudend en effectief (bijlage). *Versterking van de aanpak van jeugdcriminaliteit*.
- Acker, J. van. (1998). *Jeugdcriminaliteit: feiten en mythen over een beperkt probleem*. Houten: Bohn Stafleu Van Loghum.
- Meijer, CJM., Slager, F., Verhage-van Kooten, M. (2007). *Verzameling Nederlandse Wetgeving MWD/SPH/HBO-V/CMV*, Den Haag: Sdu Uitgevers.
- Verhoef, A.C., Hautvast-Haaksma, (zj), *Kennis van doelgroepen*, Baarn: Uitgeverij Nijgh Versluys.
- Elven, R. van. (2004). *Jeugdcriminaliteit; "Dat is ons een zorg"*.
- Bureau Jeugdzorg Overijssel. (2009). *Jeugdreclassering voor hulp en begeleiding*. Zwolle: Bureau Jeugdzorg Overijssel.
- Bureau Jeugdzorg Overijssel (2009). *Wat doet Bureau Jeugdzorg Overijssel?*. Zwolle: Bureau Jeugdzorg Overijssel.
- Bureau Jeugdzorg Overijssel (2008). *De kerntaak van Bureau Jeugdzorg en de samenwerking met lokale partners*. Utrecht: MOgroep Jeugdzorg.

On-line documenten

- Afstudeeropdracht; Academie voor sociale studies (zj). ITB CRIEM.
http://www.jeugdcriminaliteit.com/index_bestanden/Page3846.htm
Geraadpleegd in oktober 2010
- Wikipedia (zj). *Jeugdstrafrecht (Nederland)*, <http://nl.wikipedia.org/wiki/Jeugdcriminaliteit>,
Geraadpleegd in oktober 2010
- Wikipedia (zj). *Peergroup*, <http://nl.wikipedia.org/wiki/Peergroup>, Geraadpleegd in oktober 2010
- MOA. (2004). *Vergelijkend onderzoek*, <http://www.moaweb.nl/bibliotheek/digitaal-woordenboek/v/vergelijkend-onderzoek>, Geraadpleegd in november 2010
- Encyclopedie (zj). *Kwalitatief onderzoek*, <http://www.encyclo.nl/begrip/Kwalitatief%20onderzoek>, Geraadpleegd in november 2010

Artikelen

- Soetenhorst, B. (2010). *Amsterdamse kinderboeffes aangepakt*. Amsterdam: het Parool.
- Gerwen, J. van., (2009). *Jeugdbeleid*, Jaargang 3, Nr. 1, p 17. Houten: N. van Hoorn, B Stafleu van Loghum.

Televisie programma

- Rutte, M., Verhagen, M., Wilders, G. (2010). *Regeer – en gedoogakkoord*.

BIJLAGEN

In de bijlagen is een voorbeeld te zien van de vragen die gesteld zijn aan de jongeren tijdens de interviews. Verder is een voorbeeld toegevoegd van de enquêtes die verzonden zijn aan de jongeren. In deze bijlagen zijn beide onderzoeksmethoden gericht op de HKA jongeren. Een soortgelijke enquête is gestuurd naar de peergroup, maar dan gericht op het reguliere jeugdreclasseringscontact. Dit geldt ook voor de vragen van de interviews.

Voorbeeld interview: vragen ITB- harde kern (HKA)

- Hoe lang is het ongeveer geleden dat jij aan ITB (HKA) begon?
- Hoe heb jij het ITB (HKA) over het algemeen ervaren?
- Wat vond je goed, wat vond je minder goed?
- Wat vond je van de strenge controle? (rode/gele kaart, weekschema's) Had je dit naar jouw idee op dat moment nodig? Hoe heeft het jou geholpen?
- Op welke gebieden heeft ITB (HKA) jou geholpen? (of juist verslechterd)
- Kun je uitleggen hoe het contact was tussen jou en jouw jeugdreclasseerder.
- Hoe werd er samen gewerkt tussen de jeugdreclasseerder en andere betrokkenen (ouders, school, RvdK, werk etc).
- Heb je het idee dat de kans op recidive (strafbare feiten) door de ITB (HKA) verkleind is?
- Tips / tops over ITB (HKA) - begeleiding – controle

Voorbeeld enquête: onderzoek naar ITB Harde Kern

Zoals in de vooraankondiging is aangegeven stuurt Bureau Jeugdzorg Overijssel jou hierbij de enquête. Deze zal gaan over het traject ITB Harde Kern. Wij zijn benieuwd naar jouw ervaringen hiermee. Daarnaast is het, in het belang van het onderzoek, goed om te weten hoe het nu met jou gaat. Wij, als onderzoekers, kunnen met de door jouw ingevulde enquête tot eventuele aanbevelingen komen betreft het ITB traject. Het is daarom erg belangrijk dat jij deze enquête invult en terug stuurt, want jouw mening hierin is erg belangrijk!!

1. Op welk van onderstaande gebieden had jij problemen, vóór de ITB? Dit zal je waarschijnlijk met jouw jeugdreclasserder hebben besproken (zie bijlage voor uitleg van de gebieden). Kruis aan:

☐	Huisvesting en wonen
☐	Opleiding, werk en leren
☐	Inkomen en omgaan met geld
☐	Relaties met partner, gezin en familie
☐	Vrienden, kennissen en vrijetijdsbesteding

☐	Druggebruik
☐	Alcoholgebruik
☐	Geestelijke gezondheid
☐	Denkpatroon, gedrag en vaardigheden
☐	Houding

2. Geef onderstaande gebieden een cijfer van 1 tot en met 5. Dit cijfer kun je voor de gebieden neerzetten.

Het cijfer geef je om aan te geven hoe het nu met je gaat.

- 1) Heel goed
- 2) Goed
- 3) Soms goed, soms minder goed
- 4) Slecht
- 5) Heel slecht

☐ Huisvesting en wonen
☐ Opleiding, werk en leren
☐ Inkomen en omgaan met geld
☐ Relaties met partner, gezin en familie
☐ Vrienden, kennissen en vrijetijdsbesteding

☐ Druggebruik
☐ Alcoholgebruik
☐ Geestelijke gezondheid
☐ Denkpatroon, gedrag en vaardigheden
☐ Houding

3. Ben je na het Jeugdreclaseringscontact nog eens met de politie in aanraking gekomen? Zo ja, hoe vaak?

- ☐ Ja, keer
- ☐ Nee

4. Hoe vond jij de samenwerking van de jeugdreclassering met bijvoorbeeld jouw school, jouw ouders en

andere mensen die betrokken waren tijdens deze begeleiding. Kruis aan.

- ☐ Heel goed
- ☐ Goed
- ☐ Soms goed, soms minder goed
- ☐ Slecht
- ☐ Heel slecht

5. Hoe goed heeft de HKA jou geholpen om je leven op bepaalde punten te verbeteren? Kruis aan.

- ☐ Heel goed
- ☐ Goed
- ☐ Soms goed, soms minder goed
- ☐ Slecht
- ☐ Heel slecht

6. Hoe heb jij de strenge controle (weekschema's, wekelijkse contacten, overleggen etc.) vanuit de

Jeugdreclassering ervaren? Kruis dit aan.

- ☐ Zeer prettig, het heeft mij altijd geholpen
- ☐ Prettig, het heeft mij vaak geholpen
- ☐ Prettig /onprettig, het heeft mij soms wel en soms niet geholpen
- ☐ Niet prettig, het heeft mij meestal niet geholpen
- ☐ Helemaal niet prettig, het heeft mij nooit geholpen

Huisvesting en wonen

- Slechte woning
- Onprettige buurt
- Vaak verhuisd
- Weinig activiteiten in de buurt etc.

Opleiding, werk en leren

- Geen opleiding of werk
- Geen zin in school of werk
- Veel slechte resultaten op school
- Ontslag van je werk
- Ervaringen met speciaal onderwijs
- Slechte contacten op school
- Vaak afwezig (spijbelen) op school of werk

Inkomen en omgaan met geld

- Slechte financiële situatie
- Schulden
- Verkeerde uitgaven
- Gokken
- Geen inkomsten
- Moeilijk omgaan met geld

Relaties met partner, gezin en familie

- Geweld of mishandeling
- Criminaliteit in familie
- Scheiding van ouders
- Slechte communicatie met ouders / broers, zussen etc.

Vrienden, kennissen en vrijetijdsbesteding

- Geen zinvolle vrijetijdsbesteding
- Veel op straat hangen
- Verkeerde vrienden
- Bij een groep willen horen
- Geen vrienden hebben

Druggebruik

- Gebruik je drugs

Alcoholgebruik

- Drink je alcohol

Geestelijke gezondheid

- Psychische problemen
- Depressief
- Gebruik van medicatie, voor bijvoorbeeld ADHD, PDD-NOS etc.

Denkpatroon, gedrag en vaardigheden

- Agressief, snel boos
- Negatieve gevoelens naar anderen
- Veel ruzie
- Bedreigen
- Laag zelfbeeld
- Faalangst

Houding

- Vijandigheid
- Grenzen van anderen opzoeken
- Nergens aan mee willen werken
- Weglopen voor moeilijkheden
- Niet luisteren
- Geen antwoorden geven op vragen

‘Ook door de volwassenheid heen stroomt de rivier van mijn jeugd.’ (Frans Depeuter, 1937)

Zoals Frans Depeuter aangeeft, functioneren de jeugdige jaren als rode draad door ieder mensenleven heen. De jeugdige jaren zijn deels bepalend voor hoe iemand zich vormt tot een volwassen persoon en het is daarom des te belangrijker om een goed stevig kader op te bouwen tijdens ieders jeugd. Ook zijn er jeugdigen die dit stevige kader niet of moeilijk kunnen opbouwen. Het is voor deze jeugdigen belangrijk om wel de passende hulp te aanvaarden om toch dit kader te kunnen realiseren. Want ook zij nemen hun jeugd mee naar de volwassenheid.

Dit onderzoek gaat over jongeren die in het verleden een ernstig delict hebben gepleegd. Door het plegen van ernstige delicten kunnen jongeren een ‘laatste kans’ krijgen om te voorkomen dat zij strafrechtelijk vervolgd gaan worden. De ‘laatste kans’ houdt in dat jongeren de keuze krijgen om binnen het jeugdreclasseringscontact mee te werken aan een ‘Harde Kern Aanpak’ (HKA). Tijdens deze aanpak wordt gewerkt aan de leefomstandigheden van de jongeren om een goed en stevig kader op te kunnen bouwen. In dit onderzoek wordt er gekeken naar jongeren die deel hebben genomen aan de HKA interventie. Hierbij wordt een vergelijking gemaakt met een groep jongeren die het reguliere jeugdreclasseringscontact heeft gevolgd, de zogeheten peergroup. Het onderzoek is uitgevoerd om antwoord te kunnen geven op de volgende vraag:

“Wat is het verschil in leefomstandigheden van jongeren die begeleid zijn volgens de HKA interventie en de peergroup die begeleid is volgens het reguliere jeugdreclasseringscontact?”

Zwolle, januari 2011

Sanne Nijveldt
Maike van der Bult

